

КАК ДА ОПАЗИМ ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ?

НАРЪЧНИК

Асоциация на парковете в България
Проект "Гласове за защитени територии", София, 2007

ВМЕСТО УВОД

Наскоро един блогър се оплака „Какво направихте с моето детство? Гората, в която играех като дете по цели дни, вече я няма. Реката се превърна в канал с мъртва вода. Някой ми отне детството и сега не мога да заведа сина си там, където бях щастлив на неговата възраст. Вие ми отнехте спомените“.

Тази брошура е за тези които, не искат да се оплакват, а желаят да действат за да спасят бъдещето на децата си, и на България.

Благодарим на Тръста за гражданско общество в Централна и Източна Европа (CEE Trust) ,А. Когжабашев, И. Стефанова, В. Паскалев, А. Дунчев, Цв. Христова, Ив. Николов, Св. Тодоров и Програма Достъп до Информация без чиято помощ този наръчник нямаше да бъде издаден.

КАКВО СА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ?

Човешката популация се увеличава постоянно през последните 600 години като заема и видоизменя все по-големи части от площта на Земята. Всички природни екосистеми – от вечният лед до пустините – са поставени на засилен антропогенен натиск. Търсенето и усвояването на природни ресурси се увеличава в засилващи темпове. Българската природа не е избягнала този глобален процес на унищожаване и промени. От все повече прозорци на нашите домове се виждат ясно последиците от развитието за сметка на природата.

Идеята за опазването на природата и нейните ресурси в България започва да набира последователи от началото на ХХ век. За тези 100 години бяха използвани много и различни методи, средства и подходи за да се опазят българските екосистеми и обитаващите ги видове. Създаването и опазването на защитени територии се оказва най-ефективната форма от тях.

Създаването на защитени територии в България започва през 1933 година с обявяването на резерватите Силкосия, Парангалица и Ропотамо. По това време няма закон който да регламентира тяхното създаване, но има воля на гражданското общество (в лицето на Съюза за защита на родната природа) и държавата за тяхното опазване за бъдещите поколения. Тази воля прогължава през 1936 г. с приемането на първият специална Наредба - закон за защита на родната природа (действал до 1960 г.).

За следващите 70 години у нас се приемат 3 специализирани закона по които се обявяват защитени територии:

- » Указ за защита на родната природа(1960-1967);
- » Закон за защита на природата(1967-2002) за периода 1967 до 1998 г.;
- » Закон за защитените територии от 1998 г. до момента.

Съгласно действащият закон защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи.

Защитените територии се разделят на следните категории: национални паркове,

резервати, поддържани резервати, природни паркове, защитени местности и природни забележителности. Като защитени територии могат да бъдат разглеждани и териториите предложени за защитени но все още с незавършена процедура по обявяване, за които е издаден заповед на министъра на околната среда и водите за превантивна защита.

Ограниченията и режимите за защитените територии биват:

- » Общи за всяка категория защитени територии, които са посочени в глава втора на ЗЗТ;
- » Специфични за всяка защитена територии действащи без ограничения във времето определени с заповедта за обявяване на защитената територия;
- » Специфични за всяка защитена територии действащи ограничено време посочени в Плана за нейното управление.

КАК СЕ ОБЯВЯВАТ ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ?

Процеса на обявяване на защитените територии включва:

- Внасяне на предложение в Министерство на околната среда и водите.
- Произнасяне от страна на МОСВ за целесъобразност на предложението в едномесечен срок от внасянето му;
- Изготвяне на документация за обявяването на ЗТ от или чрез възлагане от страна на МОСВ.
- Организиране на процедура за обществено обсъждане при обявяване на национални и природни паркове, на резервати и поддържани резервати;
- Назначаване на комисия от страна на министъра на околната среда и водите за приемане на предложението. Срока за назначаване на комисията е едногодишен за национални и природни паркове и 6 месечен за останалите категории.
- Провеждане на комисията;
- Произнасяне на министъра на околната среда и водите на базата на протокола на комисията.

Какви други видове териториална защита на биологичното разнообразие има?

В българската правна уредба съществуват и други режими на управление наложен върху територия чрез издаване на общ административен акт от структура на изпълнителната власт, целящи или водещи до опазване на един, няколко или всички елемента на биологичното разнообразие върху нея. Такива са :

1. Защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие. Те се обявяват след сложна процедура включваща решения на Националният съвет за биологично разнообразие, Министерски съвет и заповед на Министъра на околната среда и водите. Елементи от режим на управление целящ опазване на биологичното разнообразие съществува от фазата на издаване на решение на Националният съвет за биологично разнообразие. Като защитени територии могат да бъдат разглеждани и териториите предложени като защитени зони за които е издаден заповед на министъра на околната среда и водите за превантивна защита.

та до завършване процедурата по тяхното обявяване.

2. Защитни и рекреационни гори обявени по реда на Закона за горите. Техните режими целят основно опазване на водоохранни, противоерозионни, мелиоративни, рекреационни и други функции на горите. Тези Защитни и рекреационни гори се делят на: 1. водоохранни - вододайни зони, водосбори на водоеми и водни течения и райони около отделни извори; 2. противоерозионни - ерозиранни горски земи; земи на урвести и каменливи терени; зоната на горната граница на гората; клековите насаждения; крайбрежните ивици на Черно море, река Дунав и големите реки; нелесопригодни горски площи, обрасли с гървесна и хрестова растителност; поройни горски земи и гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията; 3. мелиоративни - защитни горски пояси, гори за защита на инженерни съоръжения и гори около центровете с промишлено замърсяване; 4. рекреационни - курортни гори и местности, пещери, горски паркове и зелени зони извън урбанизираните територии (населени места и селищни образувания); 5. други - семепроизводствени насаждения и градини; горски разсадници; географски култури; дендрариуми; гори, попадащи в териториалния обхват на единични и групови паметници на културата и техните охранителни зони; научноизследователски и учебно-опитни гори; токовища; до 200 м около туристическите хижи и манастирите; буферните зони на резерватите; бази за интензивно развъждане на дивеча. За нуждите за опазване на природата могат да бъдат разглеждани защитните гори – крайбрежната ивица на Дунав и големите реки и другите защитни и рекреационни гори – семепроизводствени насаждения. И двата режима водят до опазване на генетичното разнообразие на горско-гървесните видове. Категоризирането на защитните и рекреационни гори се извършват от началника на Държавната агенция по горите по предложение на ведомства, общини, юридически и физически лица след съгласуване с ръководителите на заинтересуваните централни и териториални органи и със съгласието на собствениците.
3. Зони за защита на водите обявени по реда на закона за водите. Зоните за защита на водите са: 1. водните тела и санитарно-охранителните зони за питейни води; 2. зоните с води за къпане; 3. зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително уязвими и чувствителни зони; 4. зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми; Тези зони се определят с плановете за управление на речните басейни които се утвърждават от министъра на околната среда и водите.
4. Защитени територии определени с общи или подробни устройствени плановете приети по реда на Закона за устройство на територията от общинските съвети. Закона разделя тези защитени територии - за природозащита (природни резервати, национални паркове, природни забележителности, поддържани резервати, природни паркове, защитени местности, плажове, дюни, водоизточници със санитарно-охранителните им зони, водни площи, влажни зони, защитени крайбрежни ивици) и за опазване на обектите на културно-историческото наследство (археологически

резервати, отделни квартали или поземлени имоти в населени места с културно-историческо, етнографско или архитектурно значение). Макар, че законът дава възможност на общинските съвети да определят една територия за защитена без да е необходима санкция от централните власти или техен административен акт, на практика тази възможност почти не се използва.

КОЙ Е ОТГОВОРЕН ЗА ОПАЗВАНЕТО НА ПРИРОДАТА В ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ?

Законът за защитените територии определя функциите на всички заинтересовани страни в процеса на опазване на защитените територии. Най-значими функции има Министерството на околната среда и водите и неговите регионални органи. Регионални органи на МОСВ за защитените територии са дирекциите на националните паркове и регионалните инспекции по околната среда и водите. Те провеждат и осъществяват:

1. управлението и контрола в защитените територии;
2. управлението, възлагането на дейностите по поддържането и възстановяването, възлагането на туристически дейности, охраната и контрола в горите, земите и водните площи в защитените територии - изключителна държавна собственост.

В изпълнение на своите правомощия директорите на регионалните органи на Министерството на околната среда и водите в защитените територии в своите райони:

1. осъществяват или организират управлението на защитените територии;
2. организират разработването на планове за управление;
3. прилагат плановете за управление в защитени територии - изключителна държавна собственост, и осъществяват охраната в тях;
4. възлагат изпълнението на поддържащи, направляващи, регулиращи или възстановителни дейности, туристически дейности в защитените територии - изключителна държавна собственост;
5. издават годишни разрешителни за паша и разрешителни за ползване на дървесина от местното население в рамките на поддържащите и възстановителните дейности в горите, в националните паркове и поддържащите резервати, в съответствие с плановете и проектите по глава четвърта;
6. издават разрешителни за събиране с търговски цели на гъби и диворастящи плодове, с изключение на такива от лечебните растения в националните паркове в съответствие с плановете и проектите по глава четвърта;
7. контролират дейностите на собствениците или ползвателите на гори, земи и водни площи;
8. координират и контролират прилагането на плановете за управление в областта на научноизследователската работа, поддържащите и възстановителните мерки за застрашени видове и местообитания, просветните и образователните

екологични програми и други природозащитни дейности, осъществявани от други държавни органи, общини, неправителствени организации и лица;

9. организират мониторинг върху качествата на компонентите на околната среда;

10. организират функционирането на посетителски центрове;

11. санкционират нарушители в предвидените случаи.

Законът разпорежда, че собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии, независимо дали са държавни структури, общини или физически и юридически лица, осъществяват тяхното стопанисване и охрана.

За природните паркове Държавната агенция по горите е длъжна да създаде специализирани дирекции които да изпълняват техните планове за управление. В момента за всички 10 природни парка има създадени такива дирекции.

С цел провеждане на поддържащи, направляващи и регулиращи дейности съгласно заповедите за обявяване и плановете за управление собствениците на имоти в ЗТ могат да създават специализирани звена или да възлагат на трети лица изпълнението на тези функции. До момента такива звена функционират само за ограничен брой защитени местности и са основно неправителствени организации.

КАКВИ ОСНОВНИ ПРОБЛЕМИ В ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ?

На базата на досегашната ни работа можем да посочим като най-често срещани нарушения на режимите:

- » строителство на сгради и съоръжения;
- » ползване на природни ресурси (дървесина, дивеч, води, инертни материали, лечебни растения, гъби, горски плодове, паша, сено и т.н.) в неразрешени срокове и количества;
- » ползване на природни ресурси без необходимите разрешения;
- » замърсяване с твърди битови или строителни отпадъци.

КАК ДА РЕАГИРАМЕ КОГАТО РЕШИМ, ЧЕ ИМА ПРОБЛЕМ В ОПАЗВАНЕТО НА ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ?

Преди да започнете каквото и да е било, е добре да си отговорите на следните три въпроса:

Има ли проблем?

Добре е да разберем дали действието което сме видели е действително нарушение на законите, заповедта за обявяване на ЗТ и нейният план за управление. Много често се случва, че това което считаме за нарушение всъщност да не е забранено. Не търсете логика, а направете справки за дейностите които са забранени в защитената територия. В местната Регионална инспекция по околната среда и водите са длъжни да съхраняват и предоставят заповедите за обявяване и плановете за управление на ЗТ. Тези документи има голяма вероятност да се съхраняват и в Регионалните дирекции по горите, Държавните лесничества и общините.

В защитената територия ли е проблема?

Много често считаме, че един имот попада в защитена територия. Дали едно действие е законно или не, се определя от това дали попада в границите на защитената територия. Преди да продължим да работим по случая е добре да сме сигурни дали съответният имот е в ЗТ. Това можем да проверим в кадастралната карта (ако има такава изработена), в картата на възстановената собственост в местната общинска служба по земеделие, в лесоустройственият проект който се съхранява в Държавното лесничество или Държавната дивечоразвъдна станция. Справки можете да направите и местната община.

Чия собственост на земята?

Този въпрос е важен, защото много често се случва, че освен нарушаване на природозащитните нормативни актове действия се извършват от лица, които не са собственици или нямат право на това дадено от собственика. В този случай, собственика е ваш потенциален съмишленик, а съдебната практика е много по-голяма за нарушения свързани със собствеността, отколкото с унищожаването на природата.

КАК ДА ПОЛУЧИМ ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯТА?

Нормативната база която разглежда достъпа до информация за защитените територии е част от общата база касаеща достъпа до информацията за околната среда, затова в тази част ще я разглеждаме в общите рамки.

КОЙ ИМА ПРАВО НА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА?

Законът за опазване на околната среда /ЗООС/ дава право на ВСЕКИ да поиска и получи достъп до наличната информация за околната среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес. Това могат да бъдат както физически, така и юридически лица, независимо от гражданството, което имат. Липсата на изискване за доказване на конкретен интерес означава, че всеки има право да получи информация, без да отговаря на въпроси като: защо му е необходимо и за какво точно ще я използва.

КАКВА ИНФОРМАЦИЯ МОЖЕ ДА СЕ ПОИСКА ПО РЕДА НА ЗООС?

По реда на ЗООС може да бъде поискана и получена информация за околната среда. Такава е всяка информация в писмена, визуална, аудио, електронна или друга материална форма относно:

- състоянието на компонентите на околната среда /атмосферен въздух, атмосфера, вода, почва, земни недра, ландшафт, природни обекти, минерално и биологично разнообразие/;
- факторите, които оказват въздействие върху компонентите на околната среда /отпадъци, шумове, вибрации, радиация и гр./;
- дейности или мерки, оказващи въздействие върху компонентите на околната среда /административни мерки, международни договори, политики, законодателство, планове и програми/ и икономическите анализи, свързани с тях;
- състоянието на човешкото здраве и безопасността на хората;
- обекти на културно-историческото наследство, сгради и съоръжения;

- емисии и други вредни въздействия върху околната среда.

На практика информация за околната среда съдържат различните доклади и оценки относно състоянието на околната среда, протоколи от извършени проверки, проведени измервания, изпитвания, наблюдения, заповеди на министри и ръководители на агенции и т.н.

ЗООС въвежда 3 вида информация за околната среда:

- **налична първична информация** – това са резултатите от измервания, изпитвания, наблюдения и други подобни, събирана в рамките на задълженията на компетентната администрация;
- **налична предварително обработена** информация – това е първичната информация, вече обработена, обобщена и анализирана в рамките на задълженията на компетентната администрация, без за това да е необходимо искане на заинтересувано лице;
- **нарочно обработена информация** – тази, която се събира или обработва, обобщава и анализира само по искане на заинтересувано лице.

КОЙ Е ЗАДЪЛЖЕН ДА ПРЕДОСТАВЯ ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА?

Задължени да предоставят информация за околната среда са:

- Централните и териториалните органи на изпълнителната власт, които събират и разполагат с информация за околната среда – например Министерството на околната среда и водите /МОСВ/, Регионалните инспекции по околната среда и водите /РИОСВ/, Изпълнителната агенция по околна среда /ИАОС/, басейновите дирекции, кметовете и областните управители.
- Други органи и организации, които се разпореждат със средства от консолидирания държавен бюджет и събират, и разполагат с информация за околната среда – например Националният център за аграрни науки.
- Физически или юридически лица, които предоставят обществени услуги, свързани с околната среда, и които осъществяват тази дейност под контрола на предходните органи и организации.

КОЙ СА ОСНОВАНИЯТА ЗА ОТКАЗ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА?

В някои случаи задължените да предоставят информация по реда на ЗООС могат да откажат достъп до нея. Основанията за отказ са изрично определени в закона. Те са:

- исканата информация е класифицирана (засекретена) информация, представляваща държавна тайна;
- исканата информация е класифицирана (засекретена) информация, представляваща служебна тайна;
- исканата информацията представлява производствена или търговска тайна, определена със закон;
- исканата информация представлява интелектуална собственост;
- исканата информация представлява лични данни и липсва съгласие на лицето;

- достъпът до исканата информация би увредил интересите на трето лице, което е предоставило доброволно информацията;
- разкриването на информацията ще се отрази неблагоприятно на компонентите на околната среда /например местата за размножаване на редки видове/.

Във всички тези случаи съответният орган е свободен да прецени дали да предостави исканата информация или не. Това означава, че правото на достъп до информация за околната среда следва да се ограничава след преценка, а не само при формалното констатиране на принадлежност към защитена категория информация. Тази преценка от страна на органа предполага извършване на теста “баланс на интереси” и е въведена за първи път в българското законодателство от ЗООС /2002 г./ . “Баланс на интереси” означава, че при вземане на решение за отказ компетентният орган следва да отчита обществения интерес от разкриването на информацията. Ако този обществен интерес надделява, исканата информация трябва да бъде предоставена, макар тя формално да попада в кръга на ограниченията.

Съгласно чл. 20 ал. 6 от ЗООС ограничаването на правото на достъп до информация не се отнася до емисиите на вредни вещества в околната среда като стойност по показателите, определени от нормативните актове.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ЧАСТИЧЕН ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ?

Понякога исканата от заявителите информация може да съдържа части, които са ограничени за достъп. За тези случаи ЗООС предвижда т.нар. “частичен достъп” до информация, което означава, че информацията се предоставя в частта ѝ, която е възможно да се отдели от тази, подлежаща на ограничение.

ИМА ЛИ НИКОЙ ЗАДЪЛЖЕНИЕ ЗА АКТИВНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА?

Достъп до определена информация, съхранявана от задължените институции може да се получи по два начина: чрез искане от страна на заявител или когато самите институции, по своя инициатива я публикуват/ разпространяват – т.нар активно предоставяне на информация. Когато става въпрос за информация за околната среда, активното предоставяне на информация безспорно има приоритет, тъй като навременното информирание за случващото се с околната среда много често може да предпази здравето и имуществото на много хора, а понякога дори да спаси човешки живот. В ЗООС и относимото законодателство са предвидени различни задължения за предоставяне на информация, свързана с околната среда, по инициатива на тези, които я съхраняват. Ето най-важните от тях:

1. Задължение за публикуване на информация за околната среда в интернет:

Често достъп до информация за околната среда се осигурява чрез интернет страниците на сръжавните институции, информационните им центрове, отпечатваните бюлетени, доклади и други издания. С промяна в ЗООС от 2005 г. беше въведено изрично задължение за компетентните да предоставят информация за околната среда органи и лица, да създават своя собствена интернет страница и поддържат

чрез нея информационна база данни за околната среда. Тази база данни, съгласно чл.25 а от ЗООС, е безплатна и обществено достъпна и следва да съдържа най-малко следната информация:

1. текстове на международни договори, конвенции или споразумения и законодателство, свързано с околната среда;
2. стратегии, планове и програми, свързани с околната среда;
3. доклади за напрегъка или прилагането на актовете и документите по т. 1 и 2, ако такива са изготвени или поддържани в електронен вид;
4. националния и регионалните доклади за състоянието на околната среда, както и други доклади за състоянието на околната среда, предвидени в закона или в подзаконов нормативен акт;
5. данни или обобщени данни, постъпващи от мониторинга на дейностите, които оказват или могат да окажат влияние върху околната среда;
6. публични регистри по реда на този закон или на други специални закони в областта на околната среда.

II. Загължение за информиране при аварийни или други замърсявания

При аварийни или други замърсявания, изпуснатите вредни вещества в околната среда представляват заплахата за живота, здравето и имуществото на хората. Навременното информиране на засегнатото население за случващото се с околната среда би помогнало на всеки да вземе необходимите защитни мерки.

Ето защо, когато са нарушени установените с нормативен или индивидуален административен акт норми на изпускане на замърсяващи вещества в околната среда, ЗООС **загължава** лицата, извършили нарушението, както и лицата, отговорни за спазване на нормите да уведомят областните управители, кметовете на общини, РИОСВ, басейновите дирекции, органите на Министерство на държавната политика при бедствия и аварии, а при промяна на радиационната обстановка - и Агенцията за ядрено регулиране. Те, от своя страна, са длъжни незабавно да уведомят Министерство на здравеопазването и гражданите за настъпилото наднормено замърсяване като предложат конкретни мерки за защита на човешкото здраве и имуществото.

III. Други загължения за активно предоставяне на информация:

- Всеки ръководител на административна структура в системата на изпълнителната власт ежегодно публикува данните за информационните масиви и ресурси от обработената информация за околната среда;
- ЗООС загължава конкретно Министъра на околната среда и водите да определи със заповед описанието на използваните от МОСВ и неговите поделения **информационни масиви и ресурси**, които съдържат информация за околната среда. Описанието на тези масиви се публикува в интернет страницата на Министерство на околната среда и водите.
- Всяка година по предложение на Министъра на околната среда и водите Министерски съвет внася в Народното събрание **доклад** за състоянието на околната

среда, който се публикува от Министъра на околната среда и водите под формата на Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда.

- Регионалните инспекции по околната среда и водите ежегодно в срок до 30 април изготвят регионален доклад за състоянието на околната среда на съответната територия за предходната година. Съдържанието и обхватът на регионалния доклад се определят с указания на министъра на околната среда и водите.
- Министърът на околната среда и водите организира и ръководи дейността на Националната система за мониторинг на околната среда. Получените от нея данни и оценки за състоянието на околната среда се публикуват в **тримесечен и годишен бюлетин**.
- В интернет страницата на Изпълнителната агенция по околна среда към Министъра на околната среда и водите се създава и публикува описание на информационните масиви и ресурси, съдържащи информация за околната среда, което се определя като **Национален каталог на източниците на информация за околната среда**.

Препоръчително е преди подаване на заявление за достъп до информация, първо да се провери дали същата информация вече не е публикувана в някаква форма и може да бъде получена от някой информационен център или Интернет страница.

КАК ДА ОТПРАВИМ ИСКАНЕ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ?

Искането за информация може да бъде устно запитване или писмено заявление.

Устно запитване - Устното запитване може да бъде отправено както по телефона, така и на място в съответната институция. За целта е необходимо да се разбере кой е служителят, определен да предоставя достъп до информация в институцията. Възможно е на устни запитвания да отговарят и други служители, в случай че е създадена подобна практика. Съгласно чл. 24, ал. 3 от ЗДОИ когато заявителят не е получил достъп до искана обществена информация въз основа на устно запитване или счита, че предоставената му информация е недостатъчна, той може да подаде писмено заявление.

Писмено заявление - Писменото заявление може да бъде в свободен текст, но то трябва да съдържа определен от ЗДОИ минимум от реквизити:

- трите имена на заявителя, а за юридическите лица – наименование и седалище;
- описание на исканата информация;
- адрес за кореспонденция;

В заявлението може (не са задължителни) да се посочи формата, в която се иска информацията, както и телефон за връзка. (Вж. **Приложение № 1 - Примерно заявление за достъп до информация**).

КАКВО ОЩЕ ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ КОГАТО ОТПРАВЯМЕ ИСКАНИЯ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ?

Ако заявлението не съдържа посочените данни, то може да бъде оставено без разглеждане;

Заявлението следва да съдържа единствено данните, което се изискват от ЗДОИ. Всяко допълнително искане за посочване на други данни са в противоречие със ЗДОИ. (например ЕГН, номер на лична карта – за физически лица, БУЛСТАТ, ганъчен номер, актуално състояние – за юридическите лица, както и защо се търси информацията, съществува ли правен интерес за това и т. н.);

Заявлението може да бъде подадено на място в институцията или изпратено по пощата с обратна разписка. В първия случай – на място – то задължително трябва да бъде регистрирано, а заявителят да получи входящ номер. Когато се изпраща по пощата е нужно да се запази обратната разписка. Входящият номер и обратната разписка са доказателство за това, че заявлението е подадено и могат да послужат при евентуален съдебен спор.

Със заповед на Министъра на околната среда и водите е определен специален вътрешен ред за предоставяне на достъп до информация за околната среда в рамките на МОСВ. Съгласно тази заповед всички заявления се приемат от служителите в сектор “Обслужване на едно гише”, които ги разпределят към съответните дирекции/отдели в зависимост от характера на исканата информация .

Форми за предоставяне на информацията

Съгласно ЗДОИ достъп до информация може да се получи в няколко различни форми, в зависимост от желанието на търсещия информация:

- преглед на информацията – оригинал или копие;
- устна справка;
- копия на хартиен/ технически носител.

Съгласно чл. 27 от ЗДОИ компетентните органи са длъжни да се съобразят с посочената от заявителите форма за достъп, освен в случаите, когато: за нея няма техническа възможност, свързана е с необосновано увеличаване на разходите по предоставянето, води до възможност за неправомерна обработка на тази информация или до нарушаване на авторски права.

Заплащане

Съгласно чл. 20 от ЗДОИ достъпът до обществена информация е безплатен. Заплащат се единствено разходите по предоставяне на информация – по цени, определени в Заповед № 10 от 2001 г. на министъра на финансите.

Относно заплащането на предоставената информация, ЗООС въвежда една допълнителна особеност. Съгласно чл. 29 от ЗООС за предоставяне на нарочно обработена информация заплащането се договаря за всеки конкретен случай.

КОГА ЩЕ ПОЛУЧИМ ИСКАНАТА ОТ НАС ИНФОРМАЦИЯТА?

Заявленията за достъп до информация се разглеждат във възможно най-кратък срок, но не по-късно от 14 календарни дни след датата на регистриране. В този срок компетентният да предоставя информация орган трябва да се произнесе с решение за предоставяне на информацията или за отказ да се предостави.

В **решението за предоставяне** на достъп до информация съответният орган трябва да посочи:

- до каква информация се предоставя достъп;
- в какъв период от време можете да се получи исканата информация;
- къде се предоставя достъп до информацията;
- формата, в която се предоставя достъп;
- вида на предоставяната информация /налична или нарочно обработена/;
- сумата която трябва да се заплати.

Съгласно чл. 20 ал. 2 от ЗООС срокът за получаване на предоставената с решението информация е 14 дни от датата на уведомяване за решението. Информацията се получава след заплащане на определената в решението сума. За целта на получаването се изготвя протокол, в който съответният служител описва информацията, която се предоставя.

ЗАЩО ЩЕ НИ ОТКАЖАТ ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ?

Изричен отказ

Отказът за достъп до информация се прави с писмено решение при спазване изискванията на закона. В решението за отказ трябва да е посочено:

- основанието за отказ – т.е. защо е отказана исканата информация, коя конкретна разпоредба от кой закон е основание за отказа;
- дата на вземане на решението;
- пред кого и в какъв срок може да се обжалва.

Решението за отказ се връчва срещу подпис или се изпраща по пощата с обратна разписка.

Мълчалив отказ

На практика е възможно сезираната със заявление за достъп до информация институция да не отговори на подаденото заявление - в този случай е налице т.нар. "мълчалив отказ", който може да бъде обжалван по съдебен ред.

КАК ДА ОБЖАЛВАМЕ ОТКАЗА НА ДОСТЪП НА ИНФОРМАЦИЯ?

Всяко решение, което засяга правото на достъп до информация, може да бъде обжалвано по съдебен ред.

Решенията за предоставяне на достъп до обществена информация или за отказ за предоставяне на достъп до обществена информация се обжалват пред административните съдилища или пред Върховния административен съд в зависимост от орга-

на, който е издал акта, по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Сроктът за подаване на жалбата е 14 календарни дни от датата на получаване на решението.

В случай, че липсва отговор на подаденото заявление, при т.нар. мълчалив отказ срокът за подаване на жалбата е един месец и започва да тече от изтичането на срока, в който административният орган е бил длъжен да се произнесе.

Жалбата се адресира до съда и се изпраща **чрез** органа, който е отказал информацията. Подаването на жалбата може да стане на място в институцията, чието отказ се обжалва или по пощата с обратна разписка. (Вж. **Приложение 2** - *Примерна жалба*).

КАК ДА УЧАСТВАМЕ В ПРОЦЕСА НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ПО ПОЛИТИКА, СТРАТЕГИЯ, ПЛАН ИЛИ ПРОГРАМА, ЗАСЯГАЩИ ОКОЛНАТА СРЕДА. (ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА)?

Участието на обществеността в одобряването на план или програма, засягащи околната среда е заложено в ЗООС под формата на право на гражданите да участват в консултации с обществеността и/или в обществено обсъждане при изготвянето на екологичната оценка (ЕО), която се прави на планове или програми, при чието осъществяване са възможни значителни въздействия върху околната среда (чл. 81, ал. 1 от ЗООС). Плановете и програмите, за които екологичната оценка е задължителна са посочени в чл. 85 от ЗООС. Екологичната оценка за тези планове и програми се извършва едновременно с изготвянето им и/или одобряване от държавни органи. Компетентните държавни органи, с чието становище завършва екологичната оценка са министърът на околната среда и водите или директорът на съответната регионална инспекция (РИОСВ).

Редът за извършване на екологична оценка, включително сроковете и условията за провеждане на консултации с обществеността, са определени в ЗООС и Наредбата за условията, реда и методите за извършване на екологична оценка, приета с Постановление № 139 на МС от 24.06.2004 г. и обнародвана в ДВ, бр. 57 от 02.07.2004 г.

Екологична оценка (ЕО) се извършва по следния ред:

- преценяване на необходимостта, обхвата и методите за ЕО;
- изготвяне на доклад за ЕО (извършва се от независими регистрирани експерти);
- провеждане на консултации с обществеността, заинтересувани органи и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана или програмата;
- отразяване на резултатите от консултациите в доклада за ЕО;
- определяне на мерките за наблюдение и контрол при прилагане на плана или програмата;
- издаване на становище по ЕО;
- наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата.

Консултациите с обществеността, заинтересуваните страни и трети лица, които има вероятност да бъдат засегнати от плана или програмата, по изготвения доклад за ЕО се организират от възложителя на плана или програмата и включват:

а.) публикуване на съобщение за провеждане на консултации, което съдържа:

информация за одобряващите и прилагащите плана/ програмата органи;
място с публичен достъп и време за запознаване с проекта за плана/ програмата, доклада за ЕО и материалите към него;
срок за изразяване на становище, който не може да бъде по-кратък от 14 дни;
начин за изразяване на становище, който не може да бъде само чрез интернет или други електронни средства.

б.) осигуряване на:

достъп и достатъчна техническа възможност за запознаване с материалите по доклада за ЕО, с проекта на плана/ програмата и с нагледни материали по всяка от оценяваните алтернативи;

регистриран експерт или лице с необходимата квалификация от планиращия екип, отговорно да предоставя допълнителни устни разяснения на място;

приемането на изразените в срок становища.

Освен консултациите с обществеността, като форма на участие на гражданите, Наредбата урежда и провеждането на обществено обсъждане. Обществено обсъждане се провежда задължително, когато се изисква за проекта на плана/ програмата съгласно специален закон или когато са постъпили повече от две мотивирани негативни становища или предложения за алтернативи, отразени в доклада за ЕО или при провеждане на консултациите.

Общественото обсъждане също се организира от възложителя на плана/ програмата и се провежда при следната последователност:

- определяне на място, дата и час за провеждане на среща за обществено обсъждане;
- писмено уведомяване на лицата, представили мотивирани негативни становища или предложения за алтернативи (по своя преценка, възложителят може да уведоми писмено и други лица, органи и организации за срещата за обществено обсъждане);
- срещата за обществено обсъждане се провежда най-рано 7 дни от уведомяването;
- осигурява се присъствието на срещата на експерт, който да запознае присъстващите с плана/ програмата и резултатите от извършената ЕО;
- води се протокол, който се подписва от представителя на възложителя и от протоколита и към него се прилагат писмените становища, представени предварително или по време на обсъждането;

Впоследствие справката от проведените консултации и изразените при тях мнения и предложения, както и начина за отразяването им трябва да бъдат включени в доклада за екологична оценка. Освен това консултациите трябва да присъстват и в окончателното становище по екологичната оценка на компетентния орган. След постановяване на становището по ЕО, компетентният орган следва да осигури достъп до съдържанието му, включително чрез поставяне на съобщение в сградата си

и на страницата си в интернет.

КАК ДА УЧАСТВАМЕ В ПРОЦЕСА НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ ПО ПРОЕКТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА СЪОРЪЖЕНИЕ ИЛИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТ, ЗАСЯГАЩИ ОКОЛНАТА СРЕДА. (ОВОС)?

Участието на обществеността в одобряването на проекти е уредено в ЗООС под формата на консултации и обществено обсъждане на оценката за въздействие върху околната среда (ОВОС), която се извършва на инвестиционни предложения за строителство, дейности или технологии, при чието осъществяване са възможни значителни въздействия върху околната среда (чл. 81, ал. 1 от ЗООС). Случаите, при които извършването на ОВОС е задължително са определени в чл. 92 от ЗООС. Компетентните държавни органи, с чието становище завършва ОВОС са министърът на околната среда и водите или директорът на съответната регионална инспекция (РИОСВ).

Редът за извършване на екологична оценка, включително сроковете и условията за провеждане на консултации с обществеността, са определени в ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, приета с Постановление № 59 на МС от 07.03.2003 г. и обнародвана в ДВ, бр. бр. 25 от 18.03.2003 г.

ОВОС се извършва в следния ред:

- уведомяване на компетентните органи и засегнатото население;
- преценяване на необходимостта от ОВОС;
- извършване на консултации; определяне на обхвата, съдържанието и формата на доклада за ОВОС;
- изготвяне на доклад за ОВОС (извършва се от независими регистрирани експерти);
- оценяване качеството на доклада за ОВОС;
- организиране на обществено обсъждане на доклада за ОВОС;
- вземане на решение по ОВОС;
- контрол по изпълнението на условията от решението по ОВОС.

Консултациите се организират от възложителя (инвеститор), който съобразно характеристиките на инвестиционното предложение, определя с кои представители на засегнатата общественост да ги извърши. При заявен писмен интерес от лица или организации извън определените от възложителя, то той следва да извърши консултации и с тях. Консултациите се организират по някои от следните начини:

- обявяване в средствата за масово осведомяване (възложителят прави обявяването в най-ранния етап на своето инвестиционно намерение);
- изпращане на съобщения до местните власти;
- изготвяне и разпространение на проспект или брошура с кратка информация за инвестиционното предложение;
- разпространяване на писма или въпросници до заинтересувани организации или лица, живеещи в непосредствена близост, с молба за информация и коментар по

инвестиционното предложение;

- поставяне на информационни табла и постери;
- организиране на експертни или обществени групи по обхвата на оценката;
- организиране на срещи със засегнатото население.

При консултациите възложителят следва да предостави достатъчна информация и време за изясняване на намеренията си и за изразяване на мнение. Тази информация следва да съдържа най-малко:

- данни за възложителя;
- резюме на предложението, в т.ч. описание на основните процеси, капацитет, обща използвана площ;
- местоположение на площадката – населено място, община, квартал, поземлен имот, собственост, близост до или засягане на защитени територии, очаквано трансгранично въздействие, схема на нова или промяна на съществуваща пътна инфраструктура;
- природни ресурси, предвидени за използване по време на строителството и експлоатацията;
- отпадъци, които се очаква да се генерират.

След приключване на консултациите възложителят изготвя справка за извършените консултации и за мотивите за приетите и неприетите бележки и препоръки. Впоследствие изработва задание за ОВОС. Самият доклад за ОВОС се изготвя от независими регистрирани експерти. В случай, че докладът получи положителна оценка по чл. 96, ал. 6, за инвеститора възниква задължението да организира съвместно с определените от компетентния орган общини, кметства и райони обществено обсъждане на доклада за ОВОС.

В това обществено обсъждане могат да участват всички заинтересувани физически и юридически лица. Инвеститорът уведомява гражданите за мястото и датата на обсъждането чрез средствата за масово осведомяване или друг подходящ начин най-малко 30 дни преди срещата за обществено обсъждане. Това уведомяване е предпоставка за изпълнение на задължението на инвеститора и компетентните органи да осигурят обществен достъп до документацията по ОВОС за период от 30 календарни дни. Представителите на обществеността могат да представят писмено своите становища на самата среща за обществено обсъждане или да ги изпращат на компетентния орган за вземане на решение по ОВОС до 7 дни от датата на провеждане на обсъждането. За общественото обсъждане се води протокол от длъжностно лице, определено от кмета на общината (района, кметството), на чиято територия се провежда срещата. Към протокола се прилагат, предоставените преди или по време на обсъждането писмени становища. Освен предвиденото и в закона, задължение за инвеститора да предостави на компетентния орган протокола и всички становища, с наредбата е въведено задължение за инвеститора да предостави на органа и собственото си писмено становище по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултата на обсъждането.

След вземане на решението по ОВОС, компетентният орган следва да го оповести чрез централните средства за масово осведомяване и/ или по друг подходящ начин, както и да осигури достъп до съдържанието му и приложенията към него.

По силата на чл. 102 от ЗООС Министерството на околната среда и водите (МОСВ) трябва води публичен регистър с данни за извършване на процедурата по ОВОС, включително за общественото обсъждане, издаденото решение по ОВОС и за извършения контрол по изпълнение на решенията по ОВОС.

КАК ДА ВЗЕМЕ УЧАСТИЕ В ПРОЦЕСА НА ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ, СВЪРЗАНИ СЪС ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ (ЗЗТ)?

Законът за защитените територии (ЗЗТ) гарантира участие на обществеността при предложения за обявяване на национални и природни паркове, на резервати и поддържани резервати, както и при приемане на планове за управление на национални и природни паркове.

Предложения за обявяване на национални и природни паркове

Съгласно чл. 37 от ЗЗТ Министерство на околната среда и водите организира обществено обсъждане на предложенията за обявяване на национални и природни паркове, на резервати и поддържани резервати. В общественото обсъждане следва да се поканят представители на общините, областните управители, местните заинтересувани екологични организации, обществени организации и други заинтересувани представители на министерство, ведомства, научни и академични институти. За становищата и предложенията от обсъждането се води протокол.

Планове за управление на национални и природни паркове

Редът за приемане на планове за управление на национални и природни паркове, както и за провеждането на обществени обсъждания по тях е определен в Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии, приета с Постановление № 7 от 08.02.2000 г. на МС.

На задължително обществено обсъждане подлежат проекти на планове за управление на национални и природни паркове и на поддържани резервати. Обществените обсъждания се организират от изпълнителите на плана, които:

- обявяват в един централен вестник и чрез местни средства за масово осведомяване най-малко 20 дни предварително датата, часа, мястото и предмета на обществено обсъждане, както и мястото, където проектът е на разположение на заинтересуваните;
- поставят съобщения с горните данни на видно място в съответните общини;
- уведомяват писмено заинтересуваните централни ведомства, научни и академични институции;

При общественото обсъждане, изпълнителите:

- представят за обществено обсъждане проекта на план за управление и водят протокол за изразените становища, бележки и препоръки;
- отразяват в проекта целесъобразните бележки и препоръки;

- изготвят мотивирана справка за неотразените бележки и препоръки и уведомяват за това съответните лица в едномесечен срок от общественото обсъждане;
- прилагат протокола от общественото обсъждане и справка за неотразените бележки в проекта;
- изпращат копия от протокола и справка в МОСВ в в едномесечен срок от общественото обсъждане.

КАК ДА ОТПРАВИМ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СИГНАЛИ ДО ИНСТИТУЦИИТЕ?

Общият ред за разглеждане на предложенията и сигналите подадени до административни органи, както и до други органи, които осъществяват публичноправни функции е уреден в Административнопроцесуалния кодекс (АПК), който е в сила от 12.07.2006 г., обн. В ДВ, бр. 30 от 11.04.2006 г.

I. Общи положения

Страни

Съгласно чл. 109 от АПК всеки гражданин или организация, както и омбудсманът, може да подава предложение или сигнал. Същите се подават до административни органи, както и до други органи, които осъществяват публичноправни функции.

Форма

Предложения и сигнали могат да се подават писмено или устно, лично или чрез упълномощен представител, по телефон, телеграф, телекс, факс или електронна поща. Подадените предложения и сигнали се регистрират.

Не се образува производство по анонимни предложения или сигнали, както и по сигнали за нарушения, извършени преди повече от две години.

II. Предложения

Предложения могат да се правят за усъвършенстване на организацията и дейността на съответните органи или за решаване на други въпроси в рамките на компетенцията на тези органи.

Решение по предложението се взема най-късно два месеца след неговото постъпване и следва да се съобщи в 7-дневен срок на подателя. При необходимост от по-продължително проучване този срок може да бъде продължен от по-горестоящия орган до 6 месеца, за което се съобщава на подателя.

Решението, постановено по направено предложение, не подлежи на обжалване.

III. Сигнали

Сигнали могат да се подават за злоупотреби с власт и корупция, лошо управление на държавно или общинско имущество или за други незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия на административни органи и длъжностни лица в съответните администрации, с които се засягат държавни или обществени интереси, права или законни интереси на други лица. Сигналите се подават до органите, които непосредствено ръководят и контролират органите и длъжностните лица, за чиито незаконосъобразни или нецелесъобразни действия или бездействия се съобщава.

Решението по сигнала се взема най-късно в двумесечен срок от постъпването му, трябва да е писмено, мотивира се и се съобщава на подателя в 7-дневен срок от постановяването му. Когато особено важни причини налагат, срокът може да бъде продължен от по-горестоящия орган, но с не повече от един месец, за което се уведомява подателят.

Решението, постановено по подаден сигнал, не подлежи на обжалване.

При изпълнение на решението по сигнала следва да се премахват и вредните последици, причинени от незаконосъобразните или нецелесъобразните действия. Когато това не е възможно, засегнатите лица следва да се удовлетворяват по друг законен начин или да им се разяснява редът, по който да постъпят.

НАРУШЕНИЯ СВЪРЗАНИ СЪС СТРОИТЕЛСТВОТО В ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ

Една от най-често срещаните заплахи за защитените територии и основният проблем, който се поставя при тяхното управление и опазване, е въпросът за тяхното масово, хаотично и нерегламентирано застрояване.

Строителството в защитените територии е една от най-агресивните дейности, свързани със значително антропогенно въздействие върху територията и с промяна на предназначението на горските и земеделските земи под защита, поради несъвместимостта на обектите за изграждане с основното предназначение и начин на трайно ползване на имота от горския или поземления фонд.

Правната рамка на въпроса за строителството в защитените територии е очертана в Закона за защитените територии, Закона за устройство на територията, Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие (когато една защитена територия има едновременно с това и статут на защитена зона), и подзаконовите нормативни актове по прилагането им.

Режимът на дейностите в защитените територии, в това число и строителството, е регламентиран:

- общо и принципно в Закона за защитените територии (ЗЗТ);
- конкретно в заповедите за обявяването на защитените територии;
- детайлно и по зони в плановете за управление на защитените територии (в случаите, когато такива са разработени и одобрени по съответния ред).

С режима на дейностите в една защитена територия се въвеждат конкретни забрани и/или ограничения, могат да се определят изисквания и норми при осъществяване на допустимите дейности или пък се посочват само на разрешените дейности, а всичко останало е забранено. Допустимостта или недопустимостта на строителството е част от режима на защитената територия.

ЗЗТ изрично забранява всякакво строителство в следните категории защитени територии - резервати и подгържани резервати. В тези случаи извършването на строителство винаги ще бъде нарушение, което води до административнонаказателна отговорност (а в определени случаи и наказателна) и до премахване на незаконните строежи по реда на Закона за устройство на територията (ЗУТ), без

значение дали са спазени изискванията на последния и дали са налице съответните строителни книжа. Горното не се отнася за заварени законни строежи преди влизане в сила на ЗЗТ.

Що се отнася до останалите категории защитени територии въпросът е решен различно. За националните паркове, като изключителна държавна собственост, управлявана и охранявана от специално създадени за това държавни структури – Дирекции на националните паркове, не стои сериозен проблем с незаконното строителство, поради следните причини:

- в чл. 21 от ЗЗТ е посочено допустимото строителство в националните паркове, а именно - на туристически заслони и хижи, водохващания за питейни нужди, пречиствателни съоръжения, сгради и съоръжения за нуждите на управлението на парка и обслужването на посетителите, подземни комуникации, ремонт на съществуващите сгради, пътища, спортни и други съоръжения;
- за трите национални парка в страната – НП “Пирин”, НП “Централен Балкан”, НП “Рила”, са приети от Министерския съвет и действат планове за управление, в които на територията на целия парк е изрично установено какво, къде, доколко и как може да бъде изградено, т.е. съществува ясен регламент по отношение на допустимото и недопустимото строителство;
- изградени са и функционират успешно специализирани органи по управление, охрана и контрол на територията на парка;
- територията на националните паркове е изключителна държавна собственост, поради което ползването ѝ (включително изграждане и ползване на обекти в парка) от трети лица може да се осъществи само чрез концесия, предоставена от Министерския съвет.

Обратното е положението със строителството в природните паркове. Територията им не е “хомогенна”, включват се разнородни категории имоти, в това число и застроени, в границите им може да има населени места, селищни образувания и курорти, както и да се осъществяват производства и дейности, които не замърсяват околната среда, може да има всякакъв вид собственост – държавна, общинска, частна, режимът на дейностите е значително по-либерален. В повечето случаи в заповедите за обявяването им няма ясни, точни и категорични забрани за строителство. Не са приети и планове за управление, с изключение на ПП “Витоша” и ПП “Русенски Лом”.

По отношение на защитените местности и природните забележителности прегледът на заповедите за обявяването им показва, че в голяма част от тях строителството е изцяло забранено, без изключение, но има и такива, в които от принципната забрана за строителство са допуснати някои изрично изброени изключения, като са посочени обектите, които могат да бъдат изградени или видът строителство, което може да бъде реализирано. В тези случаи законността или незаконосъобразността на строителството може да бъде лесно установена като се провери допустимостта му съгласно заповедта за обявяване на конкретната защитена мес-

тност или природна забележителност.

Не така стои въпросът обаче, когато строителството не е включено в забраните, т.е. когато няма забрана за строителство в защитената територия. Този случай може да възникне само при природните забележителности, защитените местности и природните паркове, за които законът е делегирал уредбата на строителството изцяло на заповедите за обявяването им, респективно – плановете за управление. Основният, водещият документ (административен акт) е заповедта за обявяване, тъй като плановете за управление не се изискват за всички категории защитени територии, освен това те трябва да са съобразени с режима на защитената територия, определен в заповедта за нейното обявяване.

Приложение в тези случаи намират общите правила на ЗУТ, както и изискванията на глава шеста от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), ЗЗТ или Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) – когато има припокриване на защитена територия със защитена зона (Натура 2000 място). Приложение по отношение изискването за промяна на предназначението на земите и горите за строителство намират съответно - Закона за опазване на земеделските земи и Закона за горите.

На първо място, следва да се отбележи, че най-честите случаи на строителство в защитени територии попадат в хипотезата на т.нар. застрояване извън границите на урбанизираните територии (населени места и селищни образувания по смисъла на Закона за административно-териториалното устройство на Република България).

Според чл. 59 от ЗУТ такава се допуска при спазване на предвижданията на действащ общ устройствен план за територията на общината или за част от нея, ако такъв е разработен, и въз основа на действащ подробен устройствен план (план за застрояване за поземлен имот или за група поземлени имоти) или парцеларен план за елементите на техническата инфраструктура, след промяна на предназначението на земята, когато това се изисква по реда на специален закон. Предвижданията на подробните плановете са задължителни за инвестиционното проектиране.

Съгласно Закона за опазване на земеделските земи, чл. 35, решенията за промяна на предназначението на земеделските земи в които строителството не е започнало до една година след влизането на решението в сила подлежат на отмяна от органа, който ги е издал (т.е. Областната дирекция „Земеделие и гори“ към Министерство на земеделието и продоволствието). Въпреки че има много случаи в които предназначението е променено преди години, а строителството не е започнало и днес, няма практика някой държавен орган да проверява това и да отменя решенията. Тази пропусната възможност следва да се използва от гражданите, които могат да подават сигнали до съответната Областна дирекция „Земеделие и гори“, а природозащитните организации да внесат мотивирано искане до същата дирекция да се намеси и след един месец да обжалват мълчаливия и отказ или противоправното и бездействие.

Конкретното разположение на строежите и начинът на застрояване на поземлените имоти, урегулирани с устройствените плановете, се определят:

- с работен устройствен план, когато изработването му е задължително;
- с виза за проектиране - при свободно застрояване и при свързано застрояване в два съседни урегулирани поземлени имота.

Разположението на мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура се определя с инвестиционния проект.

Инвестиционните проекти могат да се изработват в следните фази: идеен проект, технически проект и работен проект (работни чертежи и детайли). Одобрените инвестиционни проекти са основание за издаване на разрешение за строеж.

Инвестиционните предложения за строителство в защитените територии, ако попадат в приложение № 1 или приложение № 2 на ЗООС, подлежат съответно на процедура на задължителна оценка за въздействието върху околната среда или на процедура на преценяване необходимостта от извършване на оценка за въздействието върху околната среда. Компетентен орган в процедурите по ОВОС в тези случаи е министърът на околната среда и водите.

В случай, че за строителството не се изисква ОВОС, то може да се осъществи, само ако има изрично писмено съгласие от Министерството на околната среда и водите по чл. 13, ал. 2 от ЗЗТ, независимо от разрешенията, които се изискват по други закони. Устройствовите планове по ЗУТ, засягащи защитени територии, подлежат на екологична оценка, както следва:

- общите устройствени планове минават на задължителна екологична оценка;
- подробните устройствени планове, техните изменения и измененията на общите устройствени планове, когато очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения по приложения № 1 и 2 на ЗООС или когато се предполага значително въздействие върху околната среда при прилагането им, подлежат на процедура на преценяване необходимостта от извършване на екологична оценка.

Компетентен орган в процедурите по ЕО в тези случаи може да бъде министърът на околната среда и водите или директорът на съответната регионална инспекция по околната среда и водите в зависимост от критериите в Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, като засягането на защитена територия не е критерий за определяне на компетентността.

В случай, че не се изисква ЕО, устройствовите планове се утвърждават само след писмено съгласуване от Министерството на околната среда и водите по чл. 66, ал. 2, т. 2 от ЗЗТ.

Съгласно чл. 31 от ЗБР, в случай, че защитената територия има статут и на защитена зона, за устройствовите планове и инвестиционните предложения за строителство се извършва задължително оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитената зона (ОЗ). В тези случаи не е необходимо писменото съгласие по чл. 13, ал. 2 или по чл. 66, ал. 2, т. 2 от ЗЗТ.

Когато оценката за съвместимост по ЗБР не се прилага, за строителството в защитените територии се изисква съответно писменото съгласие по чл. 13, ал. 2

или по чл. 66, ал. 2, т. 2 от ЗЗТ.

Без изброените оценки (ОВОС, ЕО, ОС) или съгласувателни процедури по ЗЗТ, приложими за съответните случаи, строителство в защитените територии не може да бъде извършено.

Най-честото заобикаляне на закона с цел избягване на процедурите по глава шеста от ЗООС се изразява в раздробяване на инвестиционното предложение на части, изграждане на хотелски комплекси, вилни зони или ваканционни селища под прикритието на заявено "жилищно строителство" или "сгради за собствени, лични нужди".

Много сериозен проблем, който позволява масово, безразборно, хаотично строителство, "на парче", без изградена инфраструктура и без отчитане на кумулативния ефект, е липсата на общ устройствен план на територията, в който да е заложена в дългосрочен план цялостната визия за развитие на района и зоните на допустимо строителство на тази територия, включително в извънселищните територии, т.е. липсата на единна концепция за устройството на територията, липсата на регламент и рамка на строителството, която да е задължителна и с която да се съобразяват отделните ПУП и инвестиционни предложения. Това е проблем не само по целесъобразност, но и на нормативна уредба, тъй като в самия ЗУТ са заложили механизми и "вратички" за заобикаляне целите на закона и за допускане разработването и одобряването на множество отделни ПУП без наличието на ОУП.

Най-чести нарушения при осъществяването на строителство в защитените територии от гледна точка на законодателството по околна среда са:

- извършване на строителство, когато такова е забранено;
- извършване на строителство, което не е забранено, но липсва съгласуване по чл. 13, ал. 2 или чл. 66, ал. 2, т. 2 от ЗЗТ (в случаите, когато такова се изисква);
- извършване на строителство, което не е забранено, но не са проведени процедурите по ОВОС/ЕО и ОС (в случаите, когато такива се изискват);

Извън горепосоченото, друго нарушение се явява извършването на строителство, което не е забранено, по одобрен ПУП, който обаче противоречи на действащ ОУП, т.е. територията, за която ПУП (ПРЗ или ПЗ) се отнася, не е предвидена в ОУП за застрояване (ако има такъв).

Сигнализиране на компетентните институции.

При съмнения или данни за извършени нарушения по отношение на строителния режим в защитените територии, следва да бъдат незабавно сезирани компетентните административни органи – МОСВ, РИОСВ, ДНП, ДНСК, РДНСК, за извършване на проверка по случая и предприемане на мерки за предотвратяване или отстраняване на нарушенията. При необходимост могат да бъдат сигнализирани и органите на прокуратурата.

Що се отнася до трайното решаване на проблема с прекомерното или незаконно застрояване на защитените територии, за това са необходими спешни и адекватни законодателни промени едновременно в ЗУТ и в ЗЗТ.

Освен изменения в нормативната база, необходимо е да се възложи извършването на цялостен преглед на заповедите за обявяване на защитените територии (и за промените в тях) в частта им, регламентираща режима на опазване, с цел актуализиране на забраните в заповедите за обявяване и установяване на адекватен режим на дейностите в съответствие с предмета и целите на опазване и предназначението на всяка защитена територия. Промените в режима на дейностите в защитените територии се извършва по установения в глава трета от ЗЗТ рег.

НАРУШЕНИЯ СВЪРЗАНИ С ПОЛЗВАНЕТО НА ДЪРВЕСИНА.

При ползването на дървесината има много и различни видове нарушения, но най-честите нарушения в защитените територии, които могат да бъдат установени от неспециалисти са:

1. Отсичане /сеч/ на дървета или части от тях немаркирани с контролна горска или паркова марка.

Характер на нарушението – отсичат се дървета предимно за огрев или специализирани строителни нужди без дървесината да е маркирана. Отсичат се предимно правостоящи дървета, в по малко от случаите- сухи или повалени на земята. Трябва да се има предвид, че в България се използват няколко вида контролни марки – в защитените територии управлявани от МОСВ предимно Националните паркове те имат елипсовидна форма, в Защитените територии управлявани от НУГ – шестоъгълна форма. Общините ползват кръгли марки.

Как да открием нарушението - Нарушението се открива когато върху отсечената дървесина или останалия на терен пън или гънер липсва такава марка която е задължителна във всички случаи. В повечето случаи такава марка липсва за сметка на отделни белези и вдлъбнатини оставени при неправилно нанасяне на марката.

За какво трябва да внимаваме - В случаите когато марката се нанася директно върху кората , нейният номер не е различим като се забелязва само контура.

2. Сеч, вземане, пренасяне или извозване без редовно писмено разрешително, или с редовно разрешително, но извън указаните в него места, срокове, количества и видове на каквито и да било дървета или храсти, или части от тях, включително отсечени или паднали.

Как да открием нарушението - Нарушителя не притежава документ, позволяващ отсичането и транспортирането на дървесина.

За какво трябва да внимаваме?

Обикновеният гражданин не може да изиска документите за проверка, тъй като това е в правомощията на горските стражари или парковата охрана. Когато се съмнявате, че такъв документ липсва Вие може да подадете сигнал до съответните органи включително и до органите на МВР.

В повечето случаи нарушителите, които нямат такъв документ извършват сечта и транспортирането във вечерните или нощни часове, по тъмно, в лошо време.

Сигнализиране на компетентните институции.

Ако забележите липса на марка върху отсечена гървесина особено, когато тя е прясна е необходимо да сигнализириате на най близкия гържавен орган, управляващ територията – Дирекция на парк, РИОСВ, ДЛ. В случая когато нямате възможност за осъществяване на контакт може да подадете и сигнал до най близкото поделение на МВР – РПУ или ПУ тъй като е възможно деянието да представлява престъпление по НК.

НАРУШЕНИЯ СВЪРЗАНИ С ПОЛЗВАНЕТО НА ДИВЕЧА.

Ловуването е традиционна човешка дейност. Независимо дали ни харесва или не, ловуването в защитените територии, когато е извършено при спазване на изискванията на Закона за лова е законно. За съжаление освен хилядите ловци които спазват законите у нас има и много браконieri.

Как да различим законното ловуване от браконьерството? На първо място трябва да знаем, че закона счита за лов следните действия - убиване, улавяне, преследване, и нараняване на дивеч, както и вземане и пренасяне, укриване, превозване на намерен, ранен и убит дивеч или на разпознаваеми части от него, събиране и взимане на яйца от птици – обект на лов. Ловуването е и престой или движение на лица извън населени места с извадено и сглобено ловно оръжие, независимо дали е заредено или не.

В някои категории защитени територии , например резерватите, ловуването е категорично забранено. В други, каквито са националните паркове, то е силно ограничено под формата на целево регулиране на определени животински видове при много строги изисквания. В останалите категории защитени територии, режима на лов, включително неговата допустимост се определя от заповедта им за обявяване или плана им за управление.

Най-честите нарушения свързани с ползването на дивеча са:

- убиване или уловяне на дивеч, без да ловеца да има редовно заверен билет за лов или с билет за лов, но без разрешително за ловуване, или извън определеното в разрешителното място;
- лов на защитени от закона видове;
- ловуване през забранено за лов време, в забранено за лов място или със забранени средства;
- укриване, продажба или превоз на незаконно придобит от друго дивеч или ловен трофей, или нерегистрирани ловни трофеи;
- убиване или отравяне на дивеч вследствие ползване на токсични препарати.

Нарушенията свързани с лова се извършват, когато в ЗТ няма много посетители. Поведението на браконьерите не е типично за хората намиращи се сред дивата природа за удоволствие– избягват срещи, разговори и всякакви контакти. Често крият багажа си извън хижите и местата за настаняване.

Как да открием нарушението и за какво да внимаваме?

Система от изстрели в защитена територия особено национални паркове и резервати, където лова е абсолютно забранен. Системата от изстрели от различни посоки означава организиран лов от група браконieri/организирана гонка/, често

пъти с използване на кучета. Лаят на кучетата може да се чува от съвсем противоположна посока на мястото на изстрелите. Често пъти на терен, в някой глух път има спрени автомобили (някой от тях луксозни). Много от изстрелите не означават винаги много убити животни.

Единичен изстрел в защитена територия. Често пъти той е произведен от професионалист на пуся или предварително направена браконьерска захранка. Не се използват кучета, често пъти липсват и превозни средства, месото се извозва с коне или се оставя в най близкия овчарник или хижа за допълнително разфасоване и продажба. Дивечовото месо, което ви предлагат като деликатес в ресторант от прилежащия на защитената територия населен пункт със сигурност е от такъв източник. Единичния изстрел без последици и кучешки лай в същото време означава сигурно попадение – животното е убито.

Кървави дири. Обилното кърваво петно и тъмната окраска означават тежко ранено животно, поразени вътрешни органи. Светлия цвят – рани по мускулите и голяма вероятност за оцеляване.

Ако забележите остатъци от животни то със сигурност може да прецените дали те са рязани с твърд предмет /нож, брадва и гр./ или са разкъсани от зъбите на някой хищник. Ако по краката има следи от връв или сезал то това е браконьерска проява. Следите от влачене по снега или падналата шума са също показател за това. Браконьерите винаги търсят подходящо място за гране и обработване – закътано, близо до вода.

Кървави дири по автомобилен или горски път. Джиповете на браконьерите са извозили убитото животно и са останали дири от разфасоването на трупа.

Високо в планината сред букова гора или на билно пасище намирате купчина от жито или наспина царевича. Това със сигурност е браконьерска захранка. На отделни места животните са утълкали и разорали малък участък от терена, наблизко няма вода, няма калище или нещо друго - това означава, че земята е пропита от сол, поставена преди месеци и сега привличаща десетки животни като обект на браконьерство.

Сигнализиране на компетентните институции.

Когато забележите нарушение, или имате съмнение за такова е необходимо да сигнализирате в Държавното лесничество, Държавната дивечоразвъдна станция, Дирекцията на парка или в местното ловно сдружение. Често пъти това е невъзможно поради липса на телефони за контакти. В този случай можете да подадете сигнал до най близкото поделение на МВР /тел.165/. Опишете обстановката и помолете сигнала да бъде вписан в книгата на дежурния. Над 70% от извършваните нарушения на територията на защитените територии са и престъпления по Наказателния Кодекс. Ако имате по-подробна информация за деянието или случката като се прибегнете може да напишете един обикновен сигнал до съответната районна прокуратура. Това е и ваше гражданско задължение съгласно чл.205 ал.1 и ал.2 от НПК - особено що се касае за извършени престъпления. Вписвайте данни, за които сте сигурни и с цята достоверност не рискувате да обидите, наклеветите някой друг. Когато наруше-

нието е свързано с използване на огнестрелно оръжие, задължително сигнализирайте полицията. В никакъв случай не пипайте и не пренасяйте намерено оръжие.

НАРУШЕНИЯ ПРИ ПОЛЗВАНЕ НА ВОДИТЕ И ВОДНИТЕ ОБЕКТИ

Използването на водите, независимо от това дали се случва на територията на защитена територия или на друго място, е регламентирано от Закона за водите (1999). Законът за водите (ЗВ) въведе разрешителен режим за почти всички случаи на използване на водите. ЗВ различава два вида използване на водите. Първият е водовземането – т.е. отнемането на води от водните обекти и/или отклоняването им от тях, както и използването на енергията на водата. Вторият вид използване на водите е ползването на водните обекти – ЗВ описва ползването на воден обект чрез изброяване на различни дейности (чл.46, ал.1 от ЗВ) и общо определяне на понятието като „човешки дейности, при извършването на които се оказва значимо въздействие върху естественото състояние на водите или водния обект” – чл.46, ал.1, т.9 от ЗВ. Използването на води, представляващи изключителна държавна собственост – например добив на минерални води - се разрешава чрез предоставяне на концесия. През 2006 година ЗВ бе изменен с оглед хармонизирането му с Рамковата директива за водите (директива 2000/60/ЕС).

В Европейския съюз използването и опазването на водите е детайлно регламентирана материя и поради това се наложи освен ЗВ издаването на многобройни подзаконови актове – наредби на органите на централната власт, почти изчерпателен списък на които се съдържа в чл.135 от ЗВ.

Издаването на разрешително за водовземане и ползване на воден обект е регламентирано в глава четвърта на ЗВ – „Разрешителен режим”. В процедурата могат да участват и всички лица, които възразяват срещу издаването на разрешителното или предлагат условия, при които да бъде издадено разрешителното с оглед гарантиране на лични или обществени интереси (чл.64, ал.1 от ЗВ). За тези лица възможността да участват се разкрива след като кметът на общината на територията на която ще се реализира дейността обяви съобщение за искането за издаване на разрешително – това трябва да стане „на определените за това места” или след като съобщението бъде обнародвано в Държавен вестник (чл.62а, ал.3 и 4 от ЗВ). Заинтересуваните лица могат да направят своите искания/възражения в 14-дневен срок от съобщението по чл.62а от ЗВ. Тъй като крайното решение за издаване на разрешение за водовземане или ползване на воден обект подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс, пред заинтересуваните лица се открива възможността за участие и в процедурата за обжалване.

Кандидатът на разрешително за водовземане или за ползване на воден обект трябва да представи и влязло в сила решение по ОВОС или решение да не се извършва ОВОС (чл.60, ал.2, т.4 от ДВ). Т.е. за инвестиционното намерение трябва да има приключила процедура по ОВОС, в която заинтересуваните лица могат да участват на общо основание (виж по-горе раздел 6.1.).

Чл.56 от ЗВ предписва минималното съдържание на разрешителните за водовземане и ползване на воден обект.

Чл.182 и 183 от ЗВ предвиждат създаването на регистри за издадените разрешителни и за груга информация, от значение за управлението на водите. Регистрите са публични. Някои басейнови дирекции (например БД Западнобеломорски район - www.wabd.bg) поддържат и електронен регистър на издадените разрешителни, независимо, че законът не го изисква.

Заинтересуваната общественост има възможност да участва и в процедурата за подготовка на плановете за управление на речни басейни (чл.168а-168г от ДВ).

В случай на аварийни и бедствени ситуации, предизвикани от действия или бездействие на водоползватели в процеса на водовземането и/или ползването на водните обекти и експлоатацията на водностананските системи и съоръжения, както и при възникване на непосредствена опасност от замърсявания, увреждания или погиване на околната среда, на хора или на имущества на гържавата, общините, физически или юридически лица в резултат на действия или бездействие на водоползватели, министърът на околната среда и водите може да разпореги принудителни административни мерки. Принудителните административни мерки могат да бъдат: а) прекратяване на водовземането и/или ползването на водните обекти; б) спиране на дейностите, в резултат на които се замърсяват водите или се разрушават леглата или бреговете на реките; в) спиране на дейностите, в резултат на които се нарушават обществени интереси и/или придобити права.

Нарушителите на ЗВ се наказват с глоба, съответно с имуществена санкция (чл.200 от ЗВ).

Разпоредби за опазването на водите и наказването на нарушителите се съдържат и в общинските наредби за опазване на околната среда (чл.21 от Закона за местното самоуправление и местната администрация).

Нарушенията, свързани с използването на водите могат условно да се разделят на битови и свързани с промишлена дейност.

От битовите нарушения често срещани са незаконното депониране на смет в крайбрежните заливаеми ивици и използването на водните течения за битови дейности като миене и обслужване на транспортна техника;

Нарушенията, свързани с промишлена дейност са с по-тежки последици. Някои от тези нарушения са трудно доказуеми поради характера на средата – водните течения отнасят замърсяването и често няма ясна следа за случилото се.

Най-честите нарушения представляват заустване на отпадъчни води във водни обекти без изискуемото разрешително или в нарушение на издаденото разрешително. Тези нарушения са трудно доказуеми, защото често нормативното задължение за самостоятелен мониторинг (чл.56, ал.1, т.14 от ЗВ) или не е достатъчно конкретизирано в разрешителното или пък просто не се спазва от титуляра на разрешителното за водовземане/ползване на воден обект. От друга страна властите избягват да санкционират титулярите на разрешителни за неизпълнение на

задължението за провеждане на собствен мониторинг.

В практиката се срещат случаи, когато не се спазват условията, при които е издадено разрешението по ОВОС и от това произтича замърсяване на води и водни обекти. Нарушаването на забраната за използване на изкуствен сняг по пистите на ски-зона-Банско е такъв пример.

В защитени територии се срещат нарушения, при които строителство на обекти, за които се изисква разрешение за водовземане (малки ВЕЦ) се извършва в нарушение на заповедта за обявяване на защитена територия и на плана за нейното управление. В тези случаи понякога съществува трудност на тълкуването – особено ако заповедта за обявяване на защитената територия е издадена от давна, когато терминологията и проблемите са били различни от сегашните.

В миналото, преди създаването на националната екологична мрежа, се срещаха случаи, при които органите, издаващи решенията за ОВОС и разрешителните за водовземане/ползване на воден обект пропускаха да отчетат наличието на влияние на планираната дейност върху защитени местообитания. Занапред се предполага, че тези случаи ще бъдат по-редки.

Какво да се направи? Както и при нарушенията на други закони, така и тук съществува алгоритъм на действие, който включва:

- Установяване на фактите, за които се знае или се предполага, че нарушават законодателството или издадените разрешителни – например вида и времето на случилото се замърсяване на воден обект или пък вида на инвестиционна дейност, водеща до замърсяване на водите и водните обекти;
- Установяване на правната рамка, регламентираща съответната дейност – в случая Закона за водите и наредбата или наредбите, които имат пряка връзка с предполагаемото нарушение;
- Издирване на индивидуални или общи административни актове, имащи отношение към предполагаемото нарушение – планове за управление на речни басейни, решения за ОВОС или ЕО, съответно решения за преценка по извършването на ОВОС или ЕО, разрешения за водовземане/ползване на воден обект, разрешения за строеж и т.н. За тази цел е важно умението да се ползват наличните регистри (чл.182 и 183 от ЗВ).
- Анализ на установените факти с правната рамка и условията, съдържащи се в относимите индивидуални и общи административни актове. При наличието на нарушения – уведомяване на органите на изпълнителната власт и евентуално на прокурора за търсене на административнонаказателна и наказателна отговорност от виновните лица.

В по-общ план и с оглед недопускане на нарушения на законодателството за опазване на водите и водните обекти заинтересованите лица трябва:

- Да следят за започващи процедури за ОВОС и ЕО, свързани с опазването на водите и да участват в тези процедури;
- Да следят за стартирани процедури за издаване на разрешителни за водовзема-

не/ползване на воден обект и да участват в тези процедури;

- Да участват в процедурите за изготвяне и приемане на плановете за управление на речни басейни.

НАРУШЕНИЯ СВЪРЗАНИ СЪС ЗАМЪРСЯВАНЕ С ТЪВРДИ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Замърсяването в защитените територии се дължи най-често на безотговорното изхвърляне на отпадъци от туристите, неправилното управление на отпадъците в стопански обекти (трупане на камари) и неправомерното създаване на сметища за твърди битови и строителни материали

Замърсяването на терени и води както в защитените територии, така и във всички гори, с битови, промишлени и други отпадъци е забранено съгласно Закона за защитените територии и Закона за горите. Екологосъобразното управление на отпадъци, произхождащи от разрешени в защитените територии дейности, се уреждат от Закона за управление на отпадъците (ЗУП).

Основната философия на ЗУП е, че обвързва тяхното управление и депониране с тяхното притежание. Притежателите на отпадъците са причинителите на отпадъци, а когато те са неизвестни с лицата, в чието владение се намират отпадъците. Например, отговорност за събирането и депонирането на отпадъци които сте забелязали разхвърлени в защитената територия носи собственика на земята или гората където те се намират. Притежателите на отпадъци са длъжни да организират безопасно съхраняване на отпадъците и да създадат организация за безопасното им управление. Забранява се изоставянето, нерегламентираното изхвърляне и изгаряне или груа форма на неконтролирано обезвреждане на отпадъците.

Сигнализиране на компетентните институции.

Функции на контрол при замърсяването на защитените територии изпълняват служителите на Регионални инспекции по околната среда и водите, Общините, Държавните лесничества и Държавните дивечоразвъдни станции (за земите и горите от горския фонд), парковата охрана.

Контролните органи са длъжни да осъществят проверка и въз основа на констатирани нарушения директорът на РИОСВ дава задължителни предписания за отстраняване причините за замърсяването.

НАРУШЕНИЯ ПРИ КОНЦЕСИОНИРАНЕ

Според Конституцията „подземните богатства, крайбрежната плажна ивица, републиканските пътища, както и водите, горите и парковете с национално значение, природните и археологическите резервати, определени със закон, са изключителна държавна собственост.“ Веднага следва да се забележи, че това включва всички подземните богатства и цялата крайбрежната плажна ивица, но само тези води, гори и паркове, които са с национално значение. Тъй като няма начин самата Конституция да опише всички гори и паркове с национално значение един по един, това се прави със закон, към който освен име на обекта с национално значение - парк, гората и пр., се прилагат подробно описание, карти и др. подобни. За съжаление, това неизбежно

отваря вратата на законодателя да определи кое е национален парк и като такава е изключителна държавна собственост и кое не е, и съответно може да бъде общинско или частно. Това не би било толкова лошо, ако държавата си пазеше своята изключителна собственост тъй като законът все пак вече е обявил госта територии за паркове с национално значение, резервати и др. Гражданите сравнително лесно могат да проверят дали един обект е изключителна държавна, публична държавна или частна държавна собственост, като искат по Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ) съответния акт за държавна собственост. Обектът може да е предоставен на някое еднolino държавно дружество (т.е. да е включен в капитала на това дружество), и тогава информация за това ще може да се намери с проверка във фирмено отделение на окръжния съд, към който дружеството е регистрирано. Фирмените дела са публични и не би следвало да има никакви трудности за тази проверка, но тя рядко ще се налага защото обекти от които ние се интересуваме обикновено са изключителна държавна собственост, и като такива не би следвало да се предоставят на дружества, дори и 100% държавни.

Обектите, които са изключителна държавна собственост се управляват от държавата и тя не може да се разпорежда с тях, т.е. да ги продава, да учредява право на строеж и т.н. Държавата обаче може временно да ги предоставя на концесия. Както подсказва самата дума „концесия“, това означава „разрешение“ за ползване на обект изключителна държавна собственост от частно лице (или фирма) и това разрешение е временно и платено. Ползване означава да се построи¹ и експлоатира временно нещо, което обаче остава държавна собственост (например магистрала) или да се добива някаква суровина (чл. 5 от Закона за Концесиите и Закона за подземните богатства), като самата суровина след като бъде отделена от държавната мина или кариера, става частна собственост. Концесиите са нормалният начин държавата и обществото да се възползват от плодовете на държавната собственост и затова и според българското законодателство (чл. 16а от Закона за държавната собственост) единствения начин частно лице да получи достъп до изключителната държавна собственост е чрез концесия. Ако концесионера не се съобразява със законите или договора за концесия (следователно и с обществения интерес), концесията може да бъде лесно прекратена и дадена на друг. Така поне става в нормалните държави и там концесия не е мръсна дума. У нас обаче държавата (а и гражданския контрол върху съответните държавни органи) е изключително слаба и не упражнява нужния надзор. Така например изглежда никой държавен орган не знае колко плаща „Юлен“ АД на държавата за концесията в Национален Парк Пирин и затова природозащитните организации, които от години се опитват да получат тази информация, с основание считат, че или не плаща нищо, или е символично малко. Нещо повече, „Юлен“ очевидно излиза извън рамките на полученото „разрешение“ за строеж на

1. Строителството в рамките на концесия е различно от правото на строеж върху някой имот. При правото на строеж инвеститора плаща веднъж и става собственик (обикновено завинаги) на построеното, докато при концесията за строителство, инвеститорът никога не става собственик на построеното и го връща след изтичане на срока на концесионния договор.

писти и лифтове. Това се все основания за гържавата да прекрати договора си за концесия и да си вземе частта от парка която временно е предоставена за ползване на концесионера, при това заедно с „подобренията,” които той е направил и без да му дължи нищо за тях. Подобренията, направени от частното лице в имот собственост на друк – гържавата, стават собственост на гържавата, а инвеститорът си носи последиците от предсрочното прекратяване на договора по негова вина.

За да се гарантира опазването на гържавната собственост и в частност националните паркове, Законът за концесиите предвижда сложна процедура за предоставяне на концесия при спазване на принципите на публичност и прозрачност, свободна и лоялна конкуренция и равнопоставеност на всички кандидати. Процедурата започва с решение на МС, че предоставянето на някой обект на концесия поначало е нещо полезно и необходимо², публично обявяване на процедурата в Държавен вестник, принципна възможност за всеки да участва, своеобразен търг, класиране на офертите според критерии, определени по закон, възможност за обжалване, сключване на концесионен договор с победителя. В зависимост от характера на обекта на концесия процедурата може да е различна, но общото е че винаги има състезание между участниците, което следва да гарантира, че концесията ще бъде предоставена на кандидата, подал най-изгодната за гържавата и обществото оферта. Единственото законно изключение, при което концесия може да бъде предоставена без състезание е чл. 29 от Закона за подземните богатства. Той предвижда концесия за добив на подземни богатства да се дава без търг, на този който ги е открил (и е регистрирал търговско откритие). Логиката е очевидна – за да се стимулира намирането на подземни богатства (за сметка на потенциалния инвеститор), той получава гарантиран приоритет пред евентуални конкуренти. За да не става това изключение възможност за заобикаляне на конкурсната процедура добре би било правото за проучване на даден район да се предоставя след конкурс, но за съжаление закона е пропуснал да затвори тази вратичка. Намирането на подземни богатства обаче е единственото законово изключение, което дава специални права на инвеститор да получи концесия.

Като цяло Законът за Концесиите не е лош, проблемът при него, както и при повечето други закони, е че не се спазва. Държавните институции са твърде слаби, за да се справят с инвеститорския натиск. Казано направо, отговорните министри и чиновници, поради зла воля или поради просто безхаберие не си вършат работата. За да я свършат, не можем да разчитаме на никой, освен на самите нас. Само интензивния граждански контрол може да накара институциите, т.е. хората работещи в тях, да си свършат работата. Какво можем да направим?

Възможностите за директен контрол в Закона за концесиите са малко. Само кандидатите за концесия могат да обжалват класацията, и само концедента (т.е. министърски съвет или министрите) може да развали договора за концесия. Министрите

2. Чл. 21 ЗК. Обосновката на концесията се основава най-малко на правен, финансово-икономически, технически и екологичен анализ.

обаче се погдват на достатъчно силен обществен натиск³,

а чиновниците се страхуват, когато тяхната дейност попадне в светлината на прожекторите. А възможности за гражданите да получават и разпространяват информация за концесиите има много. Самата държава поддържа публичен Национален концесионен регистър (www.nkr.government.bg), в който следва да бъде публикувана информация за всяка концесия, обявление за всички открити процедури, съдържание на концесионните договори, изпълнение. Интернет сайтът на регистъра има възможност за търсене според обект на концесията – веднага може да се провери, че в момента има една единствена концесия за национален парк, и тя е за ски-зона с център Банско. Може да се види, също че Рила Спорт не фигурира никъде списъка с концесионери, т.е. няма концесия не само за Паничище, а за каквото и да било. Активния гражданин може да види и доста подробности по същество за всяка една концесия, като например карта на пистите, които концесионера следва да построи, и кои точно писти официално не съществуват, какво концесионера може и какво не може да прави в обекта и пр. Регистърът съдържа и графа изпълнение, но тя „случайно“ няма информация за нито една концесия. Информация за това обаче може да се иска по Закона за достъп до обществена информация от посочения в регистъра концедент. Всяка така открита разлика е чудесна новина за който и да било вестник и много неприятна новина за отговорния чиновник в ресорното министерство. Не защото съвест му ще се събуди, а защото всеки чиновник се страхува да не го отнесе той, вместо министъра. Затова основно средство за граждански контрол е тъкмо изнасянето на информация – на базата на това което е публикувано, всеки гражданин може да се ориентира каква по-специфична информация да иска по реда на ЗДОИ. Следва играта „Открийте десетте разлики“ и сигнали до медиите, които чакат скандали.

Други действия, които могат да бъдат предприети от всеки гражданин след откриването на разликите е да се внесе официално искане до компетентния орган за прекратяване на концесионния договор на основание откритото от гражданина нарушение. След изтичане на 1 месец от искането, бездействието на компетентния орган може да бъде обжалвано във Върховния административен съд. От ВАС не можем да очакваме, че ще свърши работата на министъра, но в хода на делото можем да получим още много повече информация, медийно отразяване, както и огромно увеличаване на „разходите“ на инвеститора за покриване на проблема.

Информацията може да се използва, макар и доста трудно, за сигнал до прокуратурата и, а в случай че откритите разлики са финансови и до Сметната палата. И в двата случая най-малката полза отново ще бъде допълнителна информация, която тези институции ще съберат в хода на проверките си. Лошото е, че и прокуратурата и особено Сметната палата, имат много специфични функции, и трябва да бъдат защитени с много старателно събрана информация, внимателно подготвена така че да бъдат

3. Успешният пример е кампанията за Иракли, довела до две заповеди за забрана на строежите. Колкото и недостатъчни да са те, та са прецедент какъвто рядко сме виждали.

убедени че случая е именно тяхна отговорност. За прокуратурата това е най-добре да бъде данни срещу конкретно лице, че е налице случай на безстопанственост (чл. 219 НК), а за Сметната палата – случай на несъбираемост на публични средства.

КАК ДА ОПАЗИМ ЗАЩИТЕНИТЕ ТЕРИТОРИИ? (11 СЪПКИ ЗА ГРАЖДАНИТЕ)

Какво да направя? Задаваме си този въпрос, когато се сблъскаме със строителство или разрушение на любими ни природни кътчета. Тук споделяме предложенията си за 11-те стъпки, които може всеки от нас да предприеме.

Повярвай – кой друг, ако не ти? Кога, ако не сега? Обединен в група с други граждани, ти можеш да спасиш любимите си местности. Това зависи от теб, от всички нас заедно. Гражданите са суверен на народните представители, на общинските съветници и на изпълнителната власт – тези хора са избрани, за да вършат волята на обществото. Всеки от нас може пита, да се интересува, да изисква от законодателната, изпълнителната и съдебната власти да спазват закона и зачитат обществените интереси.

Документирай – опиши **подробно и точно**. Опиши нарушението и точното място. Може да изготвиш протокол, подписан от всички, които присъстват, като приложиш снимки. Описанието на мястото е нужно, за да бъде то намерено – посочи координати, табели и/или други отличителни белези. (Ако е в гора, вероятно може да намерите по дърветата номера на отгела (цифри върху дърветата) или други отличителни белези.) При възможност може да използваш Google Earth или други подходящи програми за създаване на карта.

Информирай се. Събери всякаква информация – официална и неофициална. При разговорите с хората на място или с експерти ще научиш много – кой стои зад нарушението, как са разпределени силите и друга полезна информация. Проверявай информацията.

Поискай всички документи от компетентната администрация чрез писмено заявление по реда на Закона за достъп до обществена информация. Събери, погреди и качи в интернет така, че да са достъпни за всички заинтересовани, за юристи и за журналисти.

Информирай всички свои познати и приятели, дори те да не са сред най-заинтересованите по екологичните проблеми! С всяко ново нещо, което научава за българската природа и престъпленията спрямо нея, у човек се изграждат информирано отношение и отговорна позиция, които един ден могат да прераснат в нещо повече.

Привлечи професионална помощ от природозащитни организации, юристи, експерти и други заинтересовани. Изпрати писмо до общата листа на неправителствените екологични организации е ngos@bluelink.net или/и до листа за Natura 2000 териториите - natura2000@bluelink.net и листа за проблеми в защитени територии - ecofamily@bluelink.net. Ако се колебаеш, пиши на office@bluelink.net и contact@forthenature.org и колежите ще разпределят писмото ти. www.BlueLink.net и

www.ForTheNature.org са двете основни интернет платформи на екологичните неправителствени организации в България и Кампанията «За да остане природа в България». На esoblog.spot.com може да откриеш информация и съвети, както и да зададеш въпроси по юридически зелени въпроси. В писмото изпрати коректна и подробна информация със снимки, карти и други. Формулирай какво, точно очакваш от неправителствените организации и задай конкретни искания, питання.

Потърси личен контакт (по телефона или среща) от тези които считаеш, че могат да помогнат. Обади се по телефона и потърси кой точно отговаря за този проблем и поискай да разговаряш или се срещнеш лично с него. Бъди кратък и ясен, покажи снимки, карти и други на срещата. Поискай идеи и контакти на други колеги, които ти посочи експерта. Потърси консултация до коя институция и лице да изпратиш сигнал и как да го формулираш.

Подай сигнал до отговорните институции като приложиш протокола със снимки и допълнителната събрана информация.

Анализирай и планирай необходимите действия. Анализирай проблема и състави списък на проблемите, техните решения в група. Определи с какъв ресурс разполагаш и за какво ти е нужна допълнителна помощ. Направи списък на всички заинтересовани страни, анализирай какво е отношението им. Приоритизирай в стратегия с приятели и експерти действията си. Поставай си ясни и постижими цели и задачи – краткосрочни и дългосрочни.

Информирай всички заинтересовани. Кратко и ясно обясни проблема с колкото може по малко гуми – с картинки, схеми, аудио и видео, кратко, ясно въздействащо. Обясни как се засягат различните интереси на различни групи заинтересовани. Качи в интернет страница. Разпрати писма по електронна и друга поща и поискай среща или разговор с представители на всички заинтересовани страни, търси лични контакти.

Работи в екип. Един човек не може да свърши всичко, по-ефективно е да се въвлечат повече хора и разпределят отговорностите. Привлечи помощ и формирайте работна група от граждани, експерти, представители на неправителствени организации и други заинтересовани. Поддържайте добра комуникация помежду си, ясно разпределение на задачите, отговорностите и срокове, Следете в периодични срещи докъде сте стигнали. Забавлявайте се, докато работите и се радвайте, когато се срещате.

Информирай медиите, за да информират обществото. Изпрати прессъобщение, което: кратко и ясно да обясни проблема на хора, които за пръв път чуват и не са специалисти; още в първия абзац да отговори на въпросите Кой, Кога, Къде, Какво и Защо; е не по-голямо от една страница; има ясни и разбираеми послания какво искате от гражданите, институциите и другите заинтересовани; е ясно от кого се изпраща (бланка, име, организация, група); има контакти за обратна връзка и въпроси; има връзка към интернет страница, от която журналистите могат да изтеглят допълнителна информация, карти, документи и снимки. Ако не сте сигурен в себе си помолете друг човек да редактира съобщението, за да бъде текстът издържан

граматически, правописно и смислово

Може да информирате медиите по различни начини – чрез атрактивни акции, пресконференция, станoviща, с право на отговор и други. Комуникацията с медиите е тѣнка работа, добре е да намерите професионална помощ от някой експерт по връзка с обществеността. Журналистите трябва да получат от вас ясни и разбираеми послания, за да могат да го предадат на обществеността. Добре е да използвате вече създадени отношения с журналисти. Трябва да се има предвид, че независимите медици са трудно постижима мечта. До голяма степен битката може да се спечели в публичното пространство, ако бъде натрупана критична обществена маса. Затова опазването на природата в последно време се е превърнала до голяма степен в «PR война».

Направете равностметка и анализ. Независимо дали сте успели или не, никога не спирайте от раз. След като действието е свършило, направете равностметка и анализ. Резюмирайте изводи от това което се е случило (могат да ви потрѣбват за следваща битка). Информирайте тези, които са ви помогнали за резулата от вашите действия – вие им го дължите.

Важни вметки за процеса:

Следете процеса. Важен е и самият процес, не само постигането на целта. Наблюдавайте себе си и екипа. Освен планиране, редовно правете, отчитане и обратна връзка.

Мислете стратегически. Следете важните играчи и събития и реагирайте съобразно тях. Винаги дръжте в ума приоритети си.

Бъдете творци и новатори. Използвайте нови методи и подходи. Реагирайте спонтанно – сякаш за пръв път ви се случва. Изследвания показват връзката между спонтанността и креативността.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1

ПРИМЕРНО ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

До (наименование на учреждението, от което искате информация)

(име на града, ако е териториално по-разделение)

ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

От (трите Ви имена или наименование на ЮЛ, от чието име подавате заявлението)

.....

(адрес: улица и номер, номер на блока, град)

(ако желаете, можете да посочите телефонен номер за връзка)

Уважаема/и Госпожо/Господине/Госпога,

На основание Закона за опазване на околната среда желая да ми бъде предоставена информацията относно

Желя да получа исканата от мен информация в следната форма:

- преглед на информацията - оригинал или копие;
- устна справка;
- копия на хартиен носител;
- копия на технически носител.

Дата:

Погнус:

.....

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2

ПРИМЕРНА ЖАЛБА СРЕЩУ ОТКАЗ ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

ЧРЕЗ: *пълното наименование на органа който ви е отказал информацията*

ДО: *съответния съд до който отправяте жалбата си*

Ж А Л Б А

от

трите имена,

адрес:

СРЕЩУ: отказ за предоставяне на информация от страна на....

(пълното наименование на органа, отказал информацията)

НА ОСНОВАНИЕ: чл. 40, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация

Уважаеми Господа /Госпожи/ Съдии,

На основание чл. 40, ал. 1 от Закона за достъп до обществена информация обжалвам пред Вас в срок отказ на да ми предостави достъп до поискана от мен информация за околната среда.

Следва да изложите кратко и ясно фактите, свързани с подаването на вашето заявление. Трябва да посочите:

- На /дата/ подадох до /наименованието на органа - напр. министър, кмет директор на агенция и т.н./ заявление за достъп до информация с входящ номер /входящ номер/.
- С него поисках информация за /кратко описание на поисканата информация/ във формата на /посочване на поисканата в заявлението форма на достъп – напр. копия на хартиен носител/.
- Ответникът притежава поисканата информация.
- На /дата/ получих от ответника писмо /или решение/ № /изходящия номер на писмото/, с което ми беше отказан поисканият достъп.

- Според него /посочват се накратко мотивите на отказа – най-добре е да цитирате от писмото или решението/. Ако отказът е бил мълчалив, посочете дата на която е изтекъл срокът за отговор и уточнете, че не сте получили отговор.
- На основание чл. 17 от Закона за опазване на околната среда аз имам право на достъп до поисканата информация и няма правно основание този достъп да ми бъде отказан.
- Отказът на ответника е незаконосъобразен.
- Въз основа на гореизложеното, моля Уважаемия Съд ДА ОТМЕНИ отказа на/наименованието на органа, който ви е отказал информация/, и да реши делото по същество, ДА ПРИЗНАЕ правото ми на достъп до поисканата информация и да ОСЪДИ ответника да ми я предостави в поисканата форма на достъп.

Приложения /прилагат се към жалбата/:

- 2 бр. копия от подаденото заявление;
- 2бр. копия от решение № /номер ..., с което е отказан достъп/;
- прелис от жалбата и приложенията за ответника;
- копие от квитанция за внесена държавна такса

..... (място на подаване на жалбата)

..... (дата)

С уважение:

/подпис на жалбоподателя/

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

ПРИМЕРНО ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ОБЯВЯВАНЕ НА ЗАЩИТЕНА ТЕРИТОРИЯ

ДО

Министъра на околната среда и водите
гр. София

КОПИЕ:

Директора на РИОСВ - гр.:

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

от:

ОТНОСНО: обявяване на защитена територия „.....”

На основание чл. 36 (1) от Закона за защитените територии предлагаме да бъде обявена защитена територия „.....” с категория..... Територията представлява (кратко описание на природната, културната или научно образователна стойност на обекта). Надяваме се, че предложението ни ще бъде счтено за целесъобразно.

Прилагаме:

Приложение 1 – Обосновка . Тук можете да включите Физикогеографска характеристика на защитената местност, характеристика на флората и растителността, на природните екосистеми и местообитания.

Приложение 2 – Територии, предложени за включване в защитена местност „.....” (при възможност приложете списък на поземлените имоти с техните номера)

Приложение 3 Картен материал (по възможност от картата на възстановената собственост, от кадастъра или ле по КВС.

Приложение 4 Предложения за решими на защита (ако се чувствате сигурен, тук можете да предложите направо проект на Заповед за обявяване на защитената територия)

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4

ПРИМЕРЕН СИГНАЛ

ДО

Регионално управление по горите

гр.

КОПИЕ:

Регионална дирекция за национален строителен контрол – гр.

(други институции имащи отношение към проблема)

СИГНАЛ

От (трите ви имена или наименование на ЮЛ, от чието име подавате
заявлението, гани на ЮЛ)
(адрес: улица и номер, номер на блока, град)
(ако желаете, можете да посочите телефонен номер за връзка)

Уважаеми Госпожо/Господин Директор,

Настоящият сигнал Ви се изпраща в изпълнение на чл. 107, ал. 4 на АПК.

Установихме строителство на нов път в горския фонд на територията на Защитена територия „.....”. Пътят води до незаконно сметище на територията на парка. Изсичат се вековни гървета

Моля, съгласно Вашата компетенция да окажете контрол върху прилагането на закона.

Или

Моля да извършите проверка относно законосъобразността на строителните дейности.

Дата: 11.11.2007 г.

Понгис:

/..... /

Приложение:

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

ПРИМЕР ЗА СЪОБЩЕНИЕ ДО МЕДИИТЕ

Съобщение до медиите на гражданска инициатива "Да Спасим Иракли" от 12 октомври 2007 г.

Бланка/лого на организаци - гражданска инициатива на ДА СПАСИМ ИРАКЛИ

СЪОБЩЕНИЕ ДО МЕДИИТЕ

дата, град - 14 октомври 2006 г., София

надслов/заглавие:

България за многократна употреба14 ОКТОМВРИ - хиляди срещу строежите, които убиват природата

София, Варна, Пловдив, Стара Загора, Благоевград и цялата страна срещу беззаконията на "строителните инвестиции" в гиви местности

Уважаеми журналисти,

Първи абзац: *(Кой, кога, къде, какво и защо?)*

Тази събота - 14 Октомври, в множество градове в цялата страна, едновременно хиляди българи ще кажат ДА на България като дестинация за алтернативен, а не масов туризъм и НЕ на строителството, което убива българската природа.

В София протестът, който включва "незаконен строеж" и различни инсталации и места, на които всеки ще може да се информира от специалисти за европейската програма НАТУРА 2000, ще започне в 13.00 в градинката на църквата Св. Седмочисленици - между ул. "Граф Игнатиев" и "6-ти Септември".

Поводът е поредното престъпване на заповедта на еко-министъра от "инвеститорите" в уникалната местност Иракли.Строящите и шефът на РИОСВ - БУРГАС, който би трябвало да следи за изпълнението на заповедта на Министър Чакъров, наричат подготвящата на парцели за строеж - "отстраняване на щетите от наводнението през лятото". Като в това число влизат отклоняване на естествен ход на река Вая в потенциалната защитена местност, изсичане на гържавен горски фонд и изгробване на десетки кубически метри земна маса, което е унищожило обитанията на уникални видове и растения.

Според европейското законодателство, в случаите, когато НАТУРА 2000 местата не са защитени преди формалното влизане в сила на правото на Общността, нарушителите са длъжни да РЕНАТУРИРАТ унищожените местообитания, което е изключи-

телно скъпо заради задължителните експертни оценки, както сочи испанския опит. Причината за това, обаче стотици хора от София, Пловдив, Стара Загора, Благоевград, Бургас, Варна и др. да излязат по улиците на градовете си на 14ти Октомври, вече със сигурност отдавна надхвърли конкретния случай Иракли. Те са озадачени от плановете, предвиждащи застрояване на повече от символни за страната ни места - като се започне от Камчийски пясъци и Странджа, през продължаващите беззакония в Пирин и се стигне до действени кътчета като Сегемте Рилски езера и Родопите! Отдавна не става дума за екология, а за нарушение на множество закони и впили се в системата корупционни практики.

Всички, които подкрепиха www.daspasimirakli.com в тази инициатива (ЕС "За Земята", Сдружение за дива природа "Балкани" и "ЗЕЛЕНИ БАЛКАНИ", които помагат в Стара Загора и Пловдив, както и десетки граждани, които просто подкрепят идеята) и тези, които ще ни подкрепят с присъствието си в събота, го правят, защото смятат, че има алтернатива - и тя е качествен еко-съобразен туризъм, а не масов - евтин за ползващите го и скъп за природата ни, за чието устройване е нужно тенденциозно погазване на Конституцията на страната ни. Ако веднъж изчезнат, никога няма да могат да бъдат възстановени

На протестите в различните български градове, всеки ще има възможност да се подпише освен в защита на Иракли и на подписката "За да остане природа в България", която е част от едноименната кампания и беше стартирана наскоро от широка коалиция от природозащитни организации

За въпроси:

Две имена, длъжност, организация – стационарен и мобилен телефон, електронна поща

За информация за местата на провеждане в различните градове - моля проверете на www.daspasimirakli.com

ПРИЛОЖЕНИЕ № 6

АДРЕСИ И ВРЪЗКИ С ОТГОВОРНИТЕ ИНСТИТУЦИИ:

Институция	Адрес, интернет-сайт	Телефон
Министерство на околната среда и водите	София, ул. „У. Гладстон“ 67 www.moew.government.bg	02/940 62 31; 980 09 05
РИОСВ Благоевград	Благоевград 2700, ул. “Свобода” 1 www.blriosv.hit.bg	073/883 14012
РИОСВ Бургас	Бургас 8000, ул. “Перушица” 67, ет.3, п.к. 219 www.riosvbs.unacs.bg	056/813 205
РИОСВ Враца	гр. Враца, ул.”Екзарх Йосиф” 81 www.vracakarst.com/riosv	092/629 211
РИОСВ Варна	Варна, ул. “Ян Палах” 4 www.riosv-varna.org	052/634 589
РИОСВ Велико Търново	Велико Търново 5002, ул. “Никола Габровски” 68 www.riosvt.org	062/620 358
РИОСВ Монтана	Монтана 3400, ул. “Юлиус Ирасек” 4, ПК 55, етаж 3, www.riosvmon.net-surf.net	096/300 963
РИОСВ Пазарджик	Пазарджик, 4400; ул. “Генерал Гурко” 3, ет.4 п.к. 220, www.riewpz.hit.bg	034/441 875
РИОСВ Плевен	Плевен, ул. „Ал. Стамболийски” 1А, www.riewpleven.hit.bg	064/806 951, 0886 399 054
РИОСВ Пловдив	Пловдив, бул. „Марица” 122 www.riosv-pd.hit.bg	032/643 245, 032/628 994
РИОСВ Русе	Русе 7000, ул. “Придунавски булевард” 20, п.к. 26, www.riosv.ruse.bg	082/809 280, 082/809 281
РИОСВ София	София 1618, бул. „Цар Борис III” 136, п.к. 332 www.riew-sofia.org	02/ 940 64 98
РИОСВ Стара Загора	Стара Загора 6000, ул. “ Стара Планина” 2 www.stz.riew.e-gov.bg	042/ 69 22 39
РИОСВ Смолян	Смолян, ул. „Дичо Петров” 16	0301/60 100
РИОСВ Хасково	Хасково 6300, ул. “Добруджа” 14, етаж 5, www.riosv-hs.org	038/601 628
РИОСВ Шумен	Шумен 9700. ул. „Съединение” 71, ет.3 www.riosv.icon.bg	054/856 511
Дирекция на Национален парк Рила	Благоевград 2700, кв. Вароша, ул. Бистрица 12, п.к. 56, www.rilanationalpark.org	073/80 538
ДНП Пирин	Банско 2770, ул. „България” 4, www.pirin-np.com	0749/82 240

Институция	Адрес, интернет-сайт	Телефон
ДНП Централен Балкан	Габрово, ул. "Богра смяна" 3, п.к. 80 www.centralbalkannationalpark.org	066/62 279
ДПП Българка	Габрово 5300, ул. "Минзухар" 1 www.ppbulgarka.dag.bg	066/28 857
ДПП Витоша	1303 София, ул. "Антим I" 17 www.park-vitosha.org	02/989 53 77, 02/988 58 41
ДПП Врачански балкан	ул. "Иванка Ботева" 1, п.к.241 vratchanskybalkan@abv.bg	092/33 149
ДПП Златни пясъци	9007 Варна п.к. 20 dnpzlatni@dag.bg	052/355 591; 355 561
ДПП Персина	Белене 5930, ул. "Бенковски" 1 dppersina@dag.bg	0658/326 84
ДПП Рилски манастир	Рила 2630, ул. "Бенковски" 2 dpprilski_manastir@dag.bg	07054/22 93
ДПП Русенски лом	Русе 7000, бул. "Скобелев" 7 www.lomea.org	082/272 397
ДПП Сините камъни	Сливен 8800, ул. "Орешак" 15А, п.к. 122 dppsk.sliven.info	044/662 961
ДПП Странджа	Малко Търново 8162, ул. "Янко Маслинков" 1 dppstrandja@dag.bg	05952/28 96, 22 296
ДПП Шуменско плато	Шумен 9700, ул. "Стара планина" 2,п.к. 160 www.shumenskoplato.com	054/800 466
Дирекция за национален строителен контрол (ДНСК)	София 1606, бул. "Христо Ботев" 47 www.dnsk.mrrb.government.bg	02/91 59 121
РДНСК Благоевград	Благоевград 2700 бул. Иван Михайлов № 49 п.к. 41	073/83 15 39, факс: 073/831 543
РДНСК Бургас	Бургас 8000 бул. Стефан Стамболов № 120, ет. 5	056/813 357, факс: 056/813 356
РДНСК Варна	Варна 9000 бул. Цар Освободител № 76Г п.к. 249	052/635 175, факс: 052/634 400
РДНСК Велико Търново	Велико Търново 5000 ул. Цар Теодор Свето- слав № 59, ет. 7, п.к. 470	062/630 405, факс: 062/620 528
РДНСК Видин	Видин 3700 ул. Цар Александър II № 3 п.к. 158	094/601 353, факс: 094/601 228
РДНСК Враца	Враца 3000 ул. Христо Ботев № 46 п.к. 262	092/622 284, факс: 092/627 485
РДНСК Габрово	Габрово 5300 пл. Възраждане № 3 п.к. 145	066/801 371, факс: 066/801 368

Институция	Адрес, интернет-сайт	Телефон
РДНСК Добрич	Добрич 9300 бул. Добруджа № 28, ет. 1	058/600 998, факс: 058/601 042
РДНСК Кюстендил	Кюстендил 2500 ул. Цар Освободител № 15	078/4 88 50, факс: 078 4 83 06
РДНСК Кърджали	Кърджали 6600 бул. Републиканска № 25, п.к. 5	036/16 22 21, факс: 0361 6 22 32
РДНСК Ловеч	Ловеч 5500 бул. България № 3, ет. 5, п.к. 61	068/601 794, факс: 068/601 796
РДНСК Монтана	Монтана 3400 ул. Александър Стамболийски № 12, п.к. 279	096/303 041, факс: 096 303 040
РДНСК Плевен	Плевен 5800 ул. Доуран № 160, ет. 6 Сградата на СМК	64/801 059, факс: 064 801 542
РДНСК Пловдив	Пловдив 4000 ул. Цанко Дюстабанов № 47	032/60 48 75/71/, факс: 032 63 42 54
РДНСК Пазарджик	Пазарджик 4400 бул. Генерал Гурко № 3А	034/44 55 31, факс: 034/44 35 22
РДНСК Перник	Перник 2300 ул. Търговска № 46	076/60 01 12, факс: 076/60 20 88
РДНСК Русе	Русе 7000 ул. Отец Паисий № 5, п.к. 44	082/820 265, факс 082 820 266
РДНСК Разград	Разград 7200 бул. България № 15, ет. 5, п.к. 115	084/66 13 93, факс: 084/66 13 92
РДНСК Силистра	Силистра 7500 Централна поща п.к. 96 ул. Илия Блъсков № 1, ет. 2	тел./факс 086/821 966
РДНСК Сливен	Сливен 8800 бул. Хаджи Димитар № 41 ет. III, п.к. 120	044/62 23 78, факс: 044/62 43 59
РДНСК Смолян	Смолян 4700 бул. България № 14, п.к. 81	0301/6 28 90, факс: 0301/6 28 46
РДНСК Стара Загора	Стара Загора 6000 ул. Цар Симеон Велики № 1	042/63 84 40, факс: 042/62 27 59
РДНСК Софийска	София, ул. Алабин № 35	02/987 50 56, факс: 02/988 03 22
РДНСК Търговище	Търговище 7700 ул. Преслав № 2, п.к. 183	0601/6 57 39, факс: 0601/6 36 18
РДНСК Хасково	Хасково 6300 ул. Ивайло № 1	038/66 13 60, факс: 038/62 49 88
РДНСК Шумен	Шумен 9700 ул. Съединение 107, п.к. 117	054/802 901, факс: 054/830 599
РДНСК Ямбол	Ямбол 8600 пл. Освобождение № 7, п.к. 55	046/66 39 26, факс: 046/66 39 39

Институция	Адрес, интернет-сайт	Телефон
Държавна агенция по горите (ДАГ)	София 1040, бул. „Христо Ботев“ 55 www.pug.bg	02/98 511
РУГ Берковица	Берковица 3500, ул. Митрополит Кирил 13	0953/80 300
РУГ Благоевград	Благоевград 2700, ул. Васил Коритаров 2	073/88 50 09
РУГ Бургас	Бургас 8000, ул. Иван Шишман 8	056/84 29 84
РУГ Варна	Варна 9000, ул. Радоко Димитриеви 10	052/61 33 20
РУГ Велико Търново	Велико Търново 5000, ул. България 23	062/62 00 59
РУГ Кърджали	Кърджали 6600, ул. Васил Левски 2	0361/6 95 12
РУГ Кюстендил	Кюстендил 2500, бул. България 33	078/5 05 10
РУГ Ловеч	Ловеч 5500, ул. Търговска 56	068/60 38 23
РУГ Пазарджик	Пазарджик 4400, бул. Ал. Стамболийски 50	034/44 83 95
РУГ Пловдив	Пловдив 4002, бул. 6-ти септември 93	032/64 25 20
РУГ Русе	Русе 7000, бул. Скобелев 7, п.к. 443	082/82 17 06
РУГ Сливен	Сливен 8800, ул. Орешак №15А	044/62 29 45
РУГ Смолян	Смолян, п.к. 4700, ул. Първи май №2	0301/63 012
РУГ София	София 1090, ул. Аксаков №14	02/987 00 52
РУГ Стара Загора	Стара Загора 6000, ул. Граф Игнатиев №26	042/639 737
РУГ Шумен	Шумен 9700, ул. Л. Каравелов №28А	054/800 703
Прокуратура на Р България (Връзки с обществеността)	1040 София, бул. „Витоша“ №2 п.markov@prb.bg	02/921 92 09
Окръжна прокуратура – Благоевград	Благоевград 2700, пл. „Васил Левски“ №1	073/8280101, факс: 073/885 213
ОП – Бургас	Бургас 8000, ул. „Александровска“ №101	056/871 855
ОП – Варна	Варна 9000, пл. „Независимост“, №1	052/617 943
ОП – Велико Търново	В. Търново 5000, ул. „Васил Левски“ №16	062/600 548
ОП – Видин	Видин 3700, пл. „Бдинци“ №1	094/601 059
ОП – Враца	Враца 3000, ул. „Хр.Ботев“ №29	Факс 092/629 362
ОП – Габрово	Габрово 5300, пл. „Възраждане“ №1	066/803 156
ОП – Добрич	Добрич 9300, ул. „Д-р К. Стоилов“ №7	058/600 343, факс: 058/600 496
ОП – Кърджали	Кърджали 6600, ул. „Росица“ № 5	0361/65 184
ОП – Кюстендил	Кюстендил 2500, ул. „Гороцветна“ № 31	078/550 966, факс: 078/550 968
ОП – Ловеч	Ловеч 5500, ул. „Търговска“ №41	068/604 500
ОП – Монтана	Монтана 3400, ул. „Васил Левски“ № 24	096/395 191

Институция	Адрес, интернет-сайт	Телефон
ОП – Пазарджик	Пазарджик 4400, ул. "Хан Крум" №3	034/447 145
ОП – Перник	Перник 2300, ул. "Търговска" №37	076/647 013, факс: 076/602 721
ОП – Плевен	Плевен 5800, ул. „Д. Константинов“ №25, ет. 5	064/823 856, факс: 064/823 378
ОП – Пловдив	Пловдив 4000, пл. "Съединение" № 3	032/623 133, факс: 032/638 236
ОП – Разград	Разград 7200, бул."Бели Лом" №33	660262
ОП – Русе	Русе 7000, ул. „Александровска“ №57	082/881 307
ОП - Сливен	Сливен 8800, пл. "Хаджи Димитър" № 2	044/619 900
ОП – Силистра	Силистра 7500, ул."Илия Блъсков" №7	086/820 905
ОП – Смолян	Смолян 4700, бул. "България" №16	0301/67 001
ОП – София	София 1040, Бул. „Витоша“ №2	02/811 79 31
ОП – Стара Загора	Стара Загора 6000, бул. „Методи Кусев“ № 33	042/696 970, факс: 042/ 604 259
ОП – Търговище	Търговище 7700, ул. „Славейков“ № 49	0601/65 057
ОП – Хасково	Хасково 6300, бул. „България“ №144, ет.3	038/624 297, факс: 038/664 489
ОП – Шумен	Шумен 9700, ул. "Съединение" № 26	054/800 034; тел./ факс 054/800 037
ОП - Ямбол	Ямбол 8600, ул. "Жорж Паназов", №1	046/662 610

СЪДЪРЖАНИЕ

Вместо увод	3
Какво са защитените територии?	3
Как се обявяват защитени територии?	4
Кой е отговорен за опазването на природата в защитените територии?	6
Какви основни проблеми в защитените територии?	7
Как да реагираме когато решим, че има проблем в опазването на защитените територии?	7
Как да получим достъп до информацията?	8
Кой има право на достъп до информация за околната среда?	8
Каква информация може да се поиска по реда на ЗООС?	8
Кой е задължен да предоставя информация за околната среда?	9
Кои са основанията за отказ на информация за околната среда?	9
Какво представлява частичен достъп до информация?	10
Има ли някой задължение за активно предоставяне на информация за околната среда?	10
Как да отправим искане за предоставяне на информация?	12
Какво още трябва да знаем когато отправяме искания за предоставяне на информация?	13
Кога ще получим исканата от нас информацията?	14
Защо ще ни откажат предоставяне на достъп до информация?	14
Как да обжалваме отказа на достъп на информация?	14
Как да участваме в процеса на вземане на решения по политика, стратегия, план или програма, засягащи околната среда. (Екологична оценка)?	15
Как да участваме в процеса на вземане на решения по проекти за изграждане на съоръжение или осъществяване на дейност, засягащи околната среда. (ОВОС)?	17
Как да вземе участие в процеса на вземане на решения, свързани със защитени територии (ЗЗТ)?	19
Как да отправим предложения и сигнали до институциите?	20
Нарушения свързани със строителството в защитените територии	21
Нарушения свързани с ползването на гървесина.	26
Нарушения свързани с ползването на дивеча.	27
Нарушения при ползване на водите и водните обекти	29
Нарушения свързани със замърсяване с твърди битови отпадъци	32
Нарушения при концесиониране	32
Как да опазим защитените територии? (11 стъпки за гражданите)	36
Приложение № 1	39
ЗАЯВЛЕНИЕ ЗА ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ	39
Приложение № 2	40
Приложение № 3	42
Приложение № 4	43
Приложение № 5	44
Приложение № 6	46